

IZVJEŠĆA SA ZNANSTVENIH SKUPOVA

Čovjek i krš, 13. – 16. listopada 2011., Bijakovići, Međugorje, Bosna i Hercegovina

U organizaciji Centra za krš i speleologiju iz Sarajeva i Fakulteta društvenih znanosti dr. Milenka Brkića u Međugorju je od 13. do 16. listopada 2011. održan znanstveno-stručni skup *Čovjek i krš*. Ovaj skup nastavak je skupova o kršu, koji su zbog rata bili u prekidu više od 20 godina. Na skupu se okupilo 70-ak sudionika iz sedam zemalja i to iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Srbije, Crne Gore, Italije i Španjolske. Prvog dana održano je sedam pozivnih predavanja te predstavljanje postera. Drugog dana održano je 36 predavanja u četiri sekcije: morfologija, okoliš, biologija, te turizam i kultura. Trećeg dana sudionici skupa proveli su na terenu na Posuškom, Duvanjskom i Livanjskom polju. Na Duvanjskom polju susreli su se s lokalnim predstavnicima ekoloških udruga koji su ih upoznali s planiranom izgradnjom više energetske objekata, koji predstavljaju potencijalnu prijetnju prirodnim vrijednostima ovih krajeva. Osim već etabliranih imena u području karstologije, na kršu su se po prvi put predstavili mlađi autori s radovima različite tematike. Teme na skupu bile su razvoj karstologije kao neovisne znanosti, te zaštita i upravljanje krškim lokalitetima. Predstavljani su dobri i loši primjeri upravljanja kršem na području Dinarida. Odabrani radovi sa skupa objavljeni su u Zborniku radova, a najavljeno je i ponovno održavanje skupa. Na skupu su sudjelovali i zaposlenici Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru: Dražen Perica, Sanja Lozić, Ante Šiljeg i Denis Radoš.

Denis Radoš

Posebne vrijednosti dubokog krša, 21. – 22. travnja 2012., Krasno

Znanstveno-stručni skup *Posebne vrijednosti dubokog krša* održan je u Krasnom od 21. do 22. travnja 2012. Organizatori skupa bili su Javna ustanova Nacionalni park Sjeverni Velebit, speleološki odsjek PDS Velebit, speleološki odsjek HPD Željezničar, speleološki klub Samobor i Hrvatsko biospeleološko društvo, pod pokroviteljstvom Javne ustanove Nacionalni park Sjeverni Velebit, Komisije za speleologiju Hrvatskog planinarskog saveza i Hrvatskog speleološkog saveza. U radu skupa sudjelovalo je 128 stručnjaka za istraživanja i zaštitu krša, špilja i jama iz 24 ustanove i 18 speleoloških udruga iz Hrvatske i susjednih zemalja. Na skupu je održano 25 predavanja i predstavljeno je 14 postera koji se bave različitim aspektima speleoloških i znanstvenih istraživanja u kršu te zaštite i upravljanja tim područjima.

S Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru na skupu su sudjelovali prof. dr. sc. Maša Surić, dr. sc. Nina Lončar i doc. dr. sc. Robert Lončarić s izlaganjima *Vrijednosti krša morskih dubina – zapisi iz podmorskih siga* (M. Surić) i *Izotopni sastav siga kao pokazatelj promjena paleookoliša* (N. Lončar i M. Surić). M. Surić, R. Lončarić, N. Lončar i N. Buzjak za skup su pripremili i poster na temu *Planirana istraživanja siga speleoloških objekata šireg zadarskog prostora (2012-2015)*.

Nina Lončar

15th European IP Seminar on Geography of Water: *Sustainable Water Policies in Europe*, 15. – 26. srpnja 2012., München, Njemačka

Od 15. do 26. srpnja 2012. Robert Lončarić, Branimir Vukosav i Ante Blaće sudjelovali su na međunarodnom znanstvenom skupu i radionici pod naslovom *Sustainable Water Policies in Europe* koji je održan na Sveučilištu Ludwig-Maximilian u Münchenu. Riječ je o IP (Intensive Programme) ERASMUS programu u koji je Sveučilište u Zadru uključeno kao jedan od partnera. Kao i prethodnih godina, skupu je prisustvovalo 40-ak sudionika s 11 europskih sveučilišta (Cagliari, Cluj, München, Padova, Sevilla, Sofija, Tartu, Udine, Zadar). Na seminaru su Lončarić, Vukosav i Blaće aktivno sudjelovali s trima izlaganjima; R. Lončarić s *A case of extreme drought in littoral Croatia (2011/2012)* B. Vukosav s *Confrontation of agriculture and nature conservation – a case study of Vransko jezero Lake* i A. Blaće s *Karst lakes as a*

tourist attraction – an example of Plitvice Lakes. Predstavili su i preliminarni program 16. IP seminara koji će se 2013. godine održati na Odjelu za geografiju Sveučilišta u Zadru. Seminaru su prisustvovala i dva studenta diplomskog studija Odjela za geografiju, Krešimir Samodol i Andrea Deklić koji su izložili temu *Groundwater quality in Ravni kotari (Croatia)*.

Prva tri dana seminara (15. – 17. srpnja) bili su posvećeni dolasku sudionika, uvodnim predavanjima domaćina, terenskom obilasku Münchena te izlaganjima sudionika skupa. Uslijedili su uglavnom jednodnevni terenski izlasci (18. – 23. srpnja) na prostoru Gornje Bavarske čija je svrha bila upoznati se s problematikom vode u kontekstu vodoopskrbe, dobivanja električne energije, razvoja turizma i sl. Tako su, između ostalog, posjećeni hidroelektrana u Langweidu (jedna od najstarijih na tom području), pogon za opskrbu vodom u Thalhamu (koji opskrbljuje pitkom vodom München), Općinu Schliersee (koja zbog smještaja na istoimenom jezeru bilježi značajne stope turističkog rasta), farmu i elektranu na bioplin u Friesingu itd. Jedan dan (21. srpnja) bio je posvećen susretu s njemačkim nastavnicima geografije osnovnih i srednjih škola s namjerom diseminacije spoznaja koje su u svojem istraživanju stekli sudionici seminara. Svaki od nastavnika imao je u radu s jednom ili dvjema grupama zadaću preinačiti rezultate istraživanja te grupe u lekciju u trajanju od jednog školskog sata koja će biti održana učenicima u sljedećoj školskoj godini. Tako su predstavnici Sveučilišta u Zadru pripremili lekciju na temu zagađenja krških podzemnih voda na primjeru Ravnih kotara.

Sudionici skupa su, kao i na prijašnjim seminarima, bili podijeljeni u tri radne skupine (1. *Aquatic and climate change modeling – An Example of Lake Ammersee*, 2. *Water related issues of energy plant cultivation*, 3. *Lakes as magnets of tourism in Upper Bavaria – Case study Lake Schliersee*), a terenski izlasci su im trebali pomoći da dobiju jasniju sliku o problemu koji im je bio zadan na radionici. Geografi Zadarskog sveučilišta sudjelovali su u radnoj skupini koja je imala zadatak istražiti razvoj turizma na jezerima Gornje Bavarske s naglaskom na jezeru Schliersee. Schliersee je, kao i mnoga druga jezera Gornje Bavarske, važan turistički resurs koji privlači goste tijekom čitave godine. Lokalna samouprava (Općina Schliersee) zbog toga ostvaruje značajnu financijsku korist, a da pritom, u suradnji s domicilnim stanovništvom, na prvo mjesto stavlja zaštitu jezera i okolne prirode, poštivanje donesenih prostornih planova, vlasničku strukturu i sl. Zbog toga se ne susreću s problemima divlje izgradnje ili prenamjene zemljišta nego nastoje naći ravnotežu između turističkog razvoja i zaštite interesa lokalnog stanovništva. Zadnji dani seminara bili su rezervirani za rad u radionicama, traženje podataka, razmjene ideja, te, naposljetku, izlaganje studenata i rasprava. U večernjim satima 25. srpnja na Fakultetu za geoznanosti podijeljene su diplome sudionicima i skup je svečano zatvoren.

Kao što je ranije navedeno, Sveučilište u Zadru će biti domaćin seminara 2013. godine. Troškovi organizacije seminara u potpunosti se pokrivaju sredstvima Europske komisije i brigu o financijama vodi Sveučilište u Tartuu (Estonija) kao glavni koordinator programa, dok je na sveučilištu domaćinu da seminar uspješno organizira i ispuni zadane ciljeve.

Ante Blaće

32nd International Geographical Congress Cologne 2012, Down to Earth, 26. – 30. kolovoza 2012., Köln, Njemačka

Od 26. do 30. kolovoza 2012. godine u Kölnu je održan 32. međunarodni geografski kongres na kojem je sudjelovalo više od 2800 sudionika iz 90 zemalja diljem svijeta. Četiri osnovne teme kongresa bile su *Global Change & Globalization, Risks & Conflicts, Society & Environment* i *Urbanization & Demographic Change*. U pet dana trajanja kongresa održano je 440 izlaganja te je predstavljeno 180 postera. Također, održano je osam pozvanih predavanja koja su bila odlično posjećena te su se mogla pratiti putem prijenosa uživo na internetu.

Na kongresu je sudjelovalo i sedam znanstvenika iz Hrvatske – dr. sc. Ivan Čanjevac (*The Impacts of Climate Change on River Regimes in Croatia*), doc. dr. sc. Dubravka Spevec (*Informal Housing in Post-Socialist Croatia: Trends and Perspectives*, koautorstvo s doc. dr. sc. Sanjom Klempić Bogadi) i Luka Valozić, prof. (*Object-based LULC classification of urban and peri-urban areas*) sa Sveučilišta u Zagrebu, doc. dr. sc. Sanja Klempić Bogadi (*Informal Housing in Post-Socialist Croatia: Trends and Perspectives*,

koautorstvo s doc. dr. sc. Dubravka Spevec) s Instituta za migracije i narodnosti iz Zagreba, prof. dr. sc. Marina Marasovic-Alujević i dr. sc. Katarina Lozić Knezović (*Transnimization of the ancient toponyms of Split*) sa Sveučilišta u Splitu te doc. dr. sc. Vera Graovac Matassi (*Below-replacement Fertility in European Post-Socialist Countries – the Example of Croatia*) s Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru.

Prije kongresa, od 21. do 27. kolovoza 2012. održana je i 9. svjetska geografska olimpijada na kojoj su učenici iz Hrvatske ostvarili zapažene rezultate – Katarina Pavlek, učenica Klasične gimnazije iz Zagreba, osvojila je srebrnu medalju, a Albert Škegro, učenik V. gimnazije iz Zagreba, osvojio je brončanu medalju. Učenike su za Olimpijadu pripremali doc. dr. sc. Dubravka Spevec, predsjednica Hrvatskoga geografskog društva, te dr. sc. Ivan Čanjevac, član Upravnog odbora Hrvatskoga geografskog društva.

Tijekom održavanja kongresa održana je i izborna skupština Međunarodne geografske unije na kojoj je izabran novi predsjednik te četiri nova potpredsjednika. Nakon profesora Rona Ablera, koji je funkciju predsjednika obavljao od 2008. godine, za predsjednika je u idućem četverogodišnjem razdoblju (2012. – 2016.) izabran cijenjeni politički geograf profesor Vladimir Kolosov. Održan je i izbor domaćina 34. međunarodnoga geografskog kongresa 2020. godine te je jednoglasno odlučeno da će se održati u Istanbulu. Sljedeći, 33. kongres, bit će održan 2016. godine u Beijingu, a u međuvremenu će se održati i tri regionalne konferencije – 2013. u Kyotu, 2014. u Krakovu i 2015. u Moskvi.

Vera Graovac Matassi

Dani infrastrukture prostornih podataka (SDI Days), 25. – 29. rujna 2012., Zagreb

U organizaciji Državne geodetske uprave, Hrvatskog kartografskog društva i INSPIRATION SDI in the Western Balkans u Zagrebu su od 25. do 29. rujna održani Dani infrastrukture prostornih podataka (SDI Days). Prvog dana održana je 2. regionalna INSPIRE radionica za pozvane sudionike. Drugog dana održani su 1. regionalni INSPIRE forum i 4. hrvatski NIPP i INSPIRE dan. Teme izlaganja uglavnom su se ticale implementacije direktive INSPIRE koja je stupila na snagu 2007. godine. Cilj direktive INSPIRE je stvoriti infrastrukturu prostornih podataka na razini Europske unije. U okviru ovoga predstavile su se geodetske agencije iz okruženja. Kroz lokalne projekte predstavljeno je nekoliko primjera primjene načela INSPIRE.

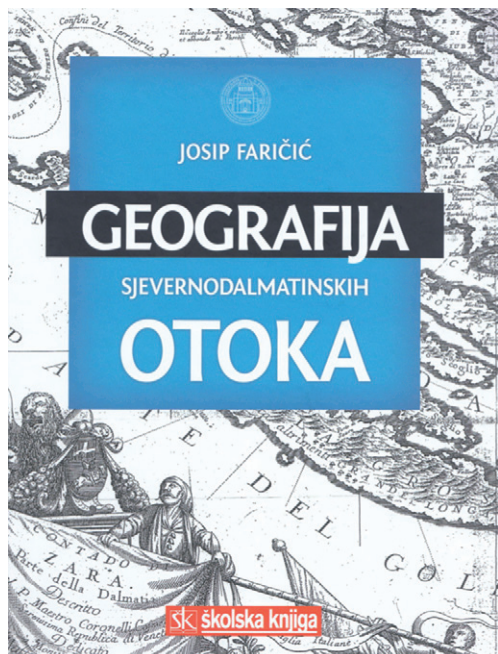
Savjetovanje Kartografija i geoinformacije započelo je posjetom Zbirci karata i atlasa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, a nastavljeno je održavanjem predavanja. Nakon uvodnih govora održane su dvije sekcije posvećene različitim temama, kroz koje je ponovno stavljen naglasak na uspostavu jedinstvene infrastrukture prostornih podataka. Slijedilo je održavanje dviju paralelnih sekcija: Kartografija i Geoinformatika na kojima su izlagači predstavili svoje radove, a savjetovanje je zaključeno posljednjim blokom predavanja o ulozi nevladinih udruga u projektu uspostave infrastrukture prostornih podataka.

Posljednjeg dana poduzet je stručni izlet u Hrvatsko zagorje gdje su se sudionici upoznali s prirodnim i kulturno-povijesnim znamenitostima ovoga kraja.

Denis Radoš

PRIKAZI KNJIGA

Josip FARIČIĆ: Geografija sjevernodalmatinskih otoka, Školska knjiga, Sveučilište u Zadru, Zagreb, 2012., 515 str.

Na Sveučilištu u Zadru u studenom 2012. godine u izdanju Školske knjige i Sveučilišta u Zadru tiskana je i promovirana knjiga "Geografija sjevernodalmatinskih otoka" autora dr. sc. Josipa Faričića, izvanrednog profesora na Odjelu za geografiju Sveučilišta u Zadru. Knjiga, odnosno sveučilišni udžbenik "Geografija sjevernodalmatinskih otoka" sveobuhvatno je znanstveno djelo koje opširno i temeljito prikazuje i raspravlja o geografskim i socijalnim značajkama sjevernodalmatinskih otoka. Knjiga ima i veliku praktičnu vrijednost kao sveučilišni udžbenik, koji po širini i dubini obrade može poslužiti stručnjacima iz različitih znanstvenih disciplina, ali i svima onima koji žele saznati više o hrvatskim otocima. Riječ je o vrlo opsežnom djelu usmjerenom na dubinsku, teorijsko-znanstvenu i stručno-praktičnu analizu usitnjenog i raspršenog prostora, kao što su otoci u sjevernom dijelu Dalmacije.

Rezultati višegodišnjeg i kontinuiranog znanstvenog istraživanja tiskani su na 515 stranica i strukturirani u devet poglavlja. Udžbenik je sustavno napisan, a radi jasnijeg razumijevanja problematike autor je sve statističke podatke i značajan dio historijsko-geografskih izvora predočio kroz

ukupno 167 grafičkih, kartografskih i slikovnih priloga, od kojih se mnogi objavljuju prvi put. Knjiga je također rezultat prikladnoga metodološkog pristupa zadanoj temi, s time da su objekt istraživanja te cilj i svrha istraživanja realno artikulirani, a postavljene hipoteze utemeljene na dosadašnjim autorovim rezultatima istraživanja o hrvatskim otocima, ali i na rezultatima ostalih hrvatskih i inozemnih autora. U radu su korištena 64 arhivska i statistička izvora, 744 bibliografske jedinice te 24 internetska izvora te je čitatelju kroz pregled o prethodnim istraživanjima i detaljan popis literature omogućen iscrpan dodatni izvor informacija o sjevernodalmatinskom prostoru. Uz udžbenik je priložena i preklapna karta analiziranog prostora.

U uvodnim razmatranjima autor, stvarajući osnove za daljnja istraživanja, razgraničava i definira osnovne pojmove i procese koji su zahvaćali ili zahvaćaju hrvatske otoke, osobito sjevernodalmatinske. Pri tome autor ističe temeljna pitanja rada odnosno pronalaženje najboljeg odgovora na pitanja u kojem bi se smjeru trebao razvijati hrvatski otočni prostor te u kojem smjeru treba kanalizirati litoralizacijske procese na hrvatskim otocima.

U poglavlju *Litoralizacija – globalni proces* autor objašnjava litoralizaciju kao globalni proces navodeći statističke podatke za izvorišta globalne litoralizacije. Pri tome drugi dio poglavlja u središte promatranja postavlja obalni pojas Sredozemnog mora i razvoj litoralnih regija Sredozemlja.

U poglavlju *Litoralizacija hrvatskog obalnog prostora i razvoj hrvatskih otoka* razmotreni su mnogi relevantni geografski čimbenici, strukture i procesi te uzročno-posljedične veze koje su pridonijele specifičnoj prostornoj organizaciji velikog dijela sjeveroistočne obale Jadrana i gravitirajućeg prostora zaobalja. U tom kontekstu istaknuti su historijsko-geografski čimbenici litoralizacijskih procesa na našoj obali, osobito od druge polovice 20. stoljeća, koji su utjecali na preobrazbu društveno-gospodarske strukture i promjene krajolika cijele hrvatske obale.

Okosnicu knjige čini istraživanje o sjevernodalmatinskim otocima u procesu litoralizacije koje obuhvaća razvoj, probleme i perspektive navedenog prostora. Cjelinu čine dva glavna poglavlja unutar kojih autor kroz više potpoglavlja razmatra prirodno-geografska i historijsko-geografska

obilježja sjevernodalmatinskog otočja. Na početku je prikazan geografski položaj i prostorni obuhvat sjevernodalmatinske otočne skupine. S obzirom na to da za regionalizaciju i tipologiju hrvatskih otoka postoje brojni kriteriji (prirodno-geografski, povijesni, administrativni, nodalno-funkcionalni i dr.), a ovisi o sadržaju pojedinih istraživanja te znanstvenoj disciplini koja pristupa definiranju, autor navodi pregled dosadašnjih mogućnosti i kriterija regionalizacije hrvatskih otoka te u skladu s time i njihovo imenovanje. Na temelju navedenog predlaže geografski obuhvat sjevernodalmatinskog otočnog prostora i njemu pripadajuće otočne skupine. U kontekstu definiranja otoka i otočja autor ističe premoštene otoke koji su sa susjednim kopnom spojeni susjednim kopnom ili susjednim većim otokom putem nasipa i putem mosta te su na taj način djelomično ili u potpunosti izgubili fizionomska i funkcionalna inzularna obilježja. Prirodno-geografska obilježja kao temelj društveno-gospodarskog razvoja obuhvatila su između ostalog i hidrogeografske značajke sjevernodalmatinskog otočja. Naime veći hrvatski otoci imaju zadovoljavajuću vodoopskrbu i većina ih je priključena na vodoopskrbni sustav uz dovod vode s kopna. Najveći problem vodoopskrbe je na manjim, slabo naseljenim i udaljenim otocima. U tome nisu iznimka ni sjevernodalmatinski otoci. Posebno je taj problem izražen u ljetnim mjesecima povećanjem broja potrošača dolaskom turista te nedostatkom oborina. Također, litoralizacija je proces koji prožima velik dio obale pa je obala kontaktni prostor u kojem se prožimaju utjecaji različitih prirodno-geografskih elemenata (more, kopno, atmosfera, živi svijet) te područje intenzivne interakcije čovjeka s morem, kopnom, atmosferom i biosferom. S obzirom na važnost obalnog pojasa istaknute su geomorfološke, ekološke i hidroarheološke osobitosti sjevernodalmatinskog obalnog pojasa te oblici gospodarskog vrednovanja obalnog pojasa.

Poglavljem *Historijsko-geografski retrospekt sjevernodalmatinskoga otočnog prostora* obuhvaćena je dinamika pulsiranja društveno-gospodarskog razvoja navedenog prostora od prapovijesti do današnjih dana. Pri tome su za proučavanje historijsko-geografskog okvira sjevernodalmatinskog otočnog prostora uz historiografske studije, povijesna geografska djela i geografsku faktografiju nezaobilazan izvor bile stare karte te arhivski fondovi i zbirke. Potpoglavlje donosi detaljan historijski i suvremeni prikaz gospodarskih i demografskih pokazatelja koji su utjecali na sociogeografsku preobrazbu sjevernodalmatinskog otočja. Naime dugotrajni negativni demografski procesi kojima je zahvaćena većina hrvatskih otoka nisu zaobišli ni sjevernodalmatinske otoke te se očituju kroz depopulaciju te s njom u vezi starenje otočne populacije. Depopulaciju je pratilo i napuštanje tradicionalnih gospodarskih aktivnosti, ponajprije poljoprivrede što se odrazilo i na promjene u krajoliku. Proces litoralizacije u priobalju i na većim otocima utjecao je na smještaj stanovništva i gospodarskih aktivnosti na obale unoseći nove promjene u krajolik. Uz navedene procese treba pridodati i razvoj turističkih djelatnosti koje su utisnule nove tragove u prostoru, ali i promjene u načinu života otočnog stanovništva. Očito je da su demografska situacija i razvojni trendovi koji su zahvaćali ili zahvaćaju sjevernodalmatinsko otočje međusobno višestruko isprepleteni pa je stoga i njihova analiza složena. Počevši od agrarnih kriza i prekomorskih iseljavanja potkraj 19. i početkom 20. stoljeća, posljedica dvaju svjetskih ratova, preko gospodarskih kriza tijekom 20. stoljeća popraćenih deruralizacijom i deagrarizacijom otočnih sredina i s druge strane urbanizacijom i industrijalizacijom hrvatskog priobalja koji su potaknuli migracijska strujanja s otoka. Negativni trendovi nastavili su se i početkom 21. stoljeća produbljujući nastale promjene u načinu organizacije prostora i života na promatranim otocima koje je autor iscrpno opisao te statističkim podacima potkrijepio u navedenom poglavlju. Na temelju navedenih socioekonomskih pokazatelja utvrđena je tipologija sjevernodalmatinskih otoka.

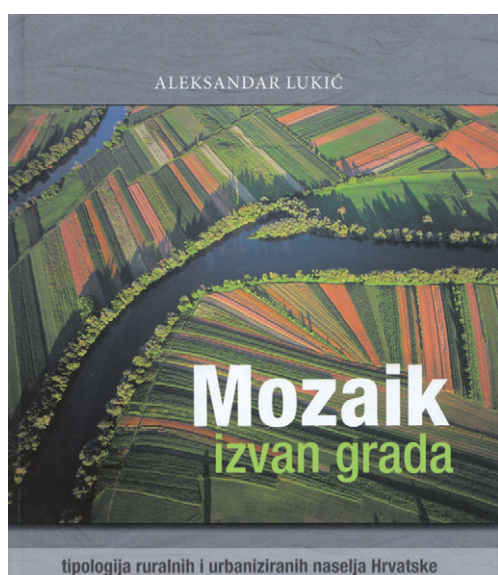
S obzirom na navedeno, odnosno na složenost promjena koje su zahvaćale sjevernodalmatinsko otočje, u poglavlju *Kulturna baština sjevernodalmatinskih otoka* autor ističe najznačajnije materijalne i simbolične elemente kulturne baštine na promatranim otocima. Preobrazba otočnog krajolika, a time i sustavno kreiranje zajedničkih kulturnih elemenata na prostoru započeli su, na temeljima starosjedilačkih zajednica, osnivanjem rimskih kolonija i podjelom zemljišta te njihovom urbanizacijom i romanizacijom. Proces koji su uključili pojačan uzgoj maslina i vinove loze, te ribarstva i stočarstva utjecali su na stvaranje kulturnog krajolika čiji se tragovi prisutni i danas. Sjevernodalmatinski otočni krajolik kreiran tradicijskim gospodarstvom prepoznaje se u terenima ispresjecanima suhozidinama, sa smjenama zastupljenosti vinove loze i maslina ili pašnjačkih površina u omjerima koliko su to dopuštali geografski uvjeti i potrebe stanovništva. Unutar tako postavljenih okvira postoje razne inačice i podtipovi kulturnog krajolika, pa i na samo jednom otoku, primjerice otoku Pagu. U otočnom krajoliku (urbanom i ruralnom) snažan pečat ostavio je kontinuirani razvoj pomorstva, a posljednjih desetljeća i razvoj industrije te turizma. Litoralizacija na obali i otocima ostavlja svoje tragove u prostoru, pri čemu se osobito ističe turizam, nerijetko mijenjajući prepoznatljiv vizualni identitet naselja putem spontane i nekoordinirane, a ponegdje

i divlje izgradnje na obali, primjerice otoka Vira. Ipak, određene posebnosti otočnog krajolika rezultat su, osim mikroklimatskih uvjeta, gospodarskih i historijskih okolnosti, te su u konačnici utjecale na stvaranje bogatoga kulturnog i jezičnog mozaika sjevernodalmatinskog otočja.

Zbog svega navedenog knjiga "Geografija sjevernodalmatinskih otoka" čini kvalitetan doprinos složenim geografskim i socijalnim istraživanjima hrvatskoga priobalja i otočja. Sadržaj knjige zasigurno daje uvid u prostorne i funkcionalne promjene svakoga sjevernodalmatinskog otoka, ali ujedno čini i dobru podlogu za daljnja istraživanja koja će biti moguće koristiti i u drugim, geografiji srodnim, znanstvenim područjima.

Lena Mirošević

Aleksandar LUKIĆ: Mozaik izvan grada – tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske, Meridijani, Zagreb, 256 str.

Knjiga "Mozaik izvan grada – tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske" autora dr. sc. Aleksandra Lukića, docenta na Odsjeku za geografiju Prirodoslovno matematičkog fakulteta u Zagrebu, nastala je kao rezultat istraživanja u sklopu doktorske disertacije obranjene 2009. godine te je nezaobilazno djelo novije hrvatske literature za sve one koji se bave hrvatskim ruralnim prostorom ili ih jednostavno zanima spomenuta tematika. Autor dr. sc. Aleksandar Lukić docent je na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i član je Upravnog odbora Hrvatske sekcije ECOVAST-a. Knjiga je napisana na 256 stranica, sadrži 124 tablice uz još 10 tablica u prilogima i 52 slikovna prikaza. Izdavač knjige je izdavačka kuća Meridijani.

Knjiga se sastoji od sedam tematskih cjelina. U *Uvodu* autor detaljno iznosi svrhu, predmet, ciljeve i hipoteze istraživanja. Istraživanje je provedeno na razini Republike Hrvatske, dok je razina obrade, analize i kartografskih prikaza naselje, utvrđeno statističkim kriterijima. Značenju knjige pridonosi i činjenica da su analizom obuhvaćeno 6759 naselja od 2001. do 2008. godine. Kao što i sam autor napominje, tipologija iznesena u knjizi razlikuje se od nekih već postojećih modela jer istraživanje nije provedeno s ciljem utvrđivanja da li je neko naselje ruralno ili u kojoj je mjeri urbanizirano, nego se tražio odgovor na pitanje kakvo je svako pojedino naselje, koja su njegova obilježja te mogu li se pronaći sličnosti na osnovi kojih će biti moguće odrediti tipologiju ruralnih i urbaniziranih naselja Republike Hrvatske.

U drugom poglavlju *Koncepti ruralnosti i definicija ruralnog prostora – teorijska polazišta* autor je pružio sveobuhvatan prikaz strane i domaće literature u kojoj se na različite načine definira *ruralni prostor*. Navodi brojne probleme koji se javljaju pri definiranju pojma ruralnosti te iz izvodi zaključak da ruralno, u najširem smislu istovremeno shvaćamo kao realni, materijalni geografski prostor i vrijeme izvan gradske aglomeracije, kao diskurzivnu socijalnu reprezentaciju (formalnu i neformalnu) te kao brojne koncepte koji utječu na poimanje prostornih odnosa. U trećem poglavlju, *Službene definicije ruralnih područja – odabrani primjeri*, analiziraju se službene definicije ruralnih i urbanih područja kako bi se na osnovi brojnih postojećih definicija mogli navesti ključni kriteriji kojima se u 21. stoljeću utvrđuje stupanj ruralnosti ili urbaniziranosti prostora. Posebno se razmatra kako ruralno i urbano definira Europska unija i zemlje članice, OECD, brojne svjetske države i UN. Slijedi poglavlje *Tipologija ruralnih područja – istraživačka metoda i iskustva primjene* u kojem se raspravlja o svrsi izrade tipologije ruralnih područja i tipologiji kao istraživačkoj metodi prostora. Za određivanje tipologije ruralnih i urbaniziranih područja Republike Hrvatske autor se koristio metodom multivarijantne analize prostora koja je iznimno korisna u istraživanjima poput ovog gdje se istovremeno pojavljuje više varijabli za koje se pretpostavlja da su u

korelacijama. Geografska matrica izrađena je na temelju dva niza podataka: jedinica prostorne analize (npr. naselja, općine ili gradovi, županije, regije itd.) i varijabli (npr. broj stanovnika, udio poljoprivrednog stanovništva, stupanj centraliteta itd.).

Nakon sveobuhvatnog prikaza dosadašnjih istraživanja ruralnih prostora te postojećih tipologija slijedi peto poglavlje, *Tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske*. Poglavlje započinje navođenjem razloga izrade tipologije, koncepta i temeljnih ishodišta te metodologije. Slijedi diferencijacija ruralnih i urbanih naselja. Autor je izradio skup varijabli s podacima dostupnim na razini naselja razvrstanih u 11 skupina: lokacijska obilježja; broj, razmještaj i sastav stanovništva; demografska dinamika; zaposlenost i cirkulacija; socio-ekonomska struktura naselja; značaj i struktura poljoprivrede kao izvora prihoda; način korištenja zemljišta; funkcije i stanje stambenog fonda; infrastrukturna opremljenost kućanstva; centralitet naselja; dostupnost centralnim i funkcionalno jače opremljenim naseljima. Svaka od skupina analizirana je na županijskoj i regionalnoj razini. Metodom faktorske analize utvrđeno je osam ključnih faktora koji su temelj tipologizacije. U konačnici, autor je upotrijebio klaster-analizu te utvrdio sedam klastera, odnosno tipova ruralnih i urbaniziranih naselja Republike Hrvatske: dinamična, strukturno jača naselja; dostupnija, o cirkulaciji ovisna naselja; tržišno orijentirana poljoprivredna naselja; ekonomski diverzificirana, pretežito turistička naselja; naselja poljoprivredne ekstenzifikacije i slabe demografske dinamike; naselja ruralne periferije; ostala izvangradska naselja.

U šestom poglavlju *Tipovi ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske* autor iznosi značajke svakog od tipologijom utvrđenih naselja te mjere razvoja ruralnih područja Hrvatske. Knjiga završava *Zaključkom*. Prepoznate različitosti ruralnih prostora Hrvatske zahtijevaju promišljene mjere razvoja na nacionalnoj razini, ali je posebno potrebno istaknuti potrebu revitalizacije naselja ruralne periferije gdje na 18% državnog teritorija živi samo 1,3% ukupnog stanovništva Hrvatske. Premda su analizom utvrđena brojna različita strukturna i funkcionalna obilježja pojedinih tipova, i autor ističe da bi zajednički nazivnik njihova razvoja u godinama što dolaze trebala biti kvaliteta življenja. Kao bogato opremljenu, zanimljivu, znanstveno utemeljenu, ova knjiga može se preporučiti ne samo geografima, već širokom krugu čitatelja sa zanimanjem za budućnost hrvatskoga ruralnog prostora.

Ana Pejdo

KRONIKA ODJELA ZA GEOGRAFIJU SVEUČILIŠTA U ZADRU 2011./2012.

ODVIJANJE NASTAVE U AKADEMSKOJ GODINI 2011./2012.

U osamnaestoj akademskoj godini ostvarivanja dvopredmetnog studija geografije (u kombinaciji s drugim predmetom: povijest, sociologija, arheologija, strani jezik, etnologija i kulturna antropologija i dr.) od osnivanja akademske godine 1994./1995. te u sedmoj godini ostvarivanja jednopredmetnoga studija primijenjene geografije od akademske godine 2005./2006. Odjel za geografiju Sveučilišta u Zadru uspješno je proveo planirani program rada na preddiplomskoj i diplomskoj razini studija. Od akademske godine 2010./2011., u suradnji s Odjelom za povijest Sveučilišta u Zadru, ostvaren je i poslijediplomski znanstveni studij *Jadran – poveznica među kontinentima* koji se uspješno nastavio i u akademskoj godini 2011./2012.

Na Odjelu za geografiju zaposleno je ukupno dvadeset stalnih djelatnika u različitim znanstveno-nastavnim zvanjima (dva redovita profesora, četiri izvanredna profesora, pet docenata, dva viša asistenta i šest asistenata, od čega tri znanstvena novaka i jedan predavač) i tri vanjska suradnika. Tijekom akademske godine doc. dr. sc. Vera Graovac Matassi bila je v.d. pročelnice Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru, a doc. dr. sc. Anica Čuka v.d. zamjenika pročelnika Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru. Prof. dr. sc. Damir Magaš obnašao je dužnost člana Senata Sveučilišta u Zadru te dužnost člana Matičnog odbora za interdisciplinarno područje znanosti pri Agenciji za znanost i visoko obrazovanje Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.

U uredu Odjela za geografiju djeluje zajedničko tajništvo Odjela za geografiju i Odjela za etnologiju i kulturnu antropologiju, a tajnica je Ana Ažić-Potočnjak, dipl. turistički komunikolog.

Nastavni plan i program dodiplomskog i preddiplomskog studija ostvaren je prema sljedećem rasporedu:

Predmet	Broj sati tjedno (ukupno)	Znanstveno-nastavni stupanj	Nastavnici i suradnici u nastavi
A) PREDDIPLOMSKI STUDIJ			
1. GODINA STUDIJA, 1. SEMESTAR – JEDNOPREDMETNI STUDIJ PRIMIJENJENE GEOGRAFIJE			
Uvod u geografiju I.	2P + 1S (45)	red. prof. asistent	dr. sc. D. Magaš A. Blaće, prof.
Kartografija I.	2P + 1V + 2S (75)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić A. Blaće prof.
Hidrogeografija	2P + 1V + 2S (75)	izv. prof.	dr. sc. D. Perica
Osnove geologije I.	2P + 1S (45)	izv. prof.	dr. sc. M. Surić
Osnove mineralogije i petrologije	1P + 2V (45)	izv. prof.	dr. sc. M. Surić
Geoinformatika	1P + 2V (45)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić B. Vukosav, prof.
Biogeografija s ekologijom	1P + 1V + 1S (45)	red. prof. (vanj. sur.)	dr. sc. J. Rogošić
Terenska nastava	10	izv. prof. izv. prof.	dr. sc. J. Faričić dr. sc. M. Surić
1. GODINA STUDIJA, 2. SEMESTAR – JEDNOPREDMETNI STUDIJ PRIMIJENJENE GEOGRAFIJE			
Uvod u geografiju II.	1P + 1S (30)	red. prof. asistent	dr. sc. D. Magaš A. Blaće prof.
Kartografija II.	1P + 2V + 1S (60)	izv. prof.	dr. sc. J. Faričić
Osnove geologije II.	2P + 1S (45)	izv. prof.	dr. sc. M. Surić
Statističke i grafičke metode u geografiji	3V (45)	asistent	B. Vukosav, prof.
Kulturalna geografija	1P + 2S (45)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić L. Mirošević, prof.

Predmet	Broj sati tjedno (ukupno)	Znanstveno-nastavni stupanj	Nastavnici i suradnici u nastavi
Multimedijska geografija	1P + 2V (45)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić B. Vukosav, prof.
Terenska nastava	10	izv. prof. izv. prof.	dr. sc. M. Surić dr. sc. J. Faričić
1. GODINA STUDIJA, 1. SEMESTAR – DVOPIREDMETNI NASTAVNIČKI STUDIJ GEOGRAFIJE			
Uvod u geografiju I.	2P (30)	red. prof.	dr. sc. D. Magaš
Kartografija I.	2P + 1V (45)	izv. prof.	dr. sc. J. Faričić
Hidrogeografija	2P + 1V (45)	izv. prof.	dr. sc. D. Perica
Osnove geologije I.	2P (30)	izv. prof.	dr. sc. M. Surić
Osnove mineralogije i petrologije	1P + 1V (30)	izv. prof.	dr. sc. M. Surić
Biogeografija s ekologijom	1P + 1V (30)	red. prof.	dr. sc. J. Rogošić
Geoinformatika	1P + 1V (30)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić B. Vukosav, prof.
Terenska nastava	10	izv. prof. izv. prof.	dr. sc. M. Surić dr. sc. J. Faričić
1. GODINA STUDIJA, 2. SEMESTAR – DVOPIREDMETNI NASTAVNIČKI STUDIJ GEOGRAFIJE			
Uvod u geografiju II.	2P (30)	red. prof.	dr. sc. D. Magaš
Kartografija II.	2P + 1V (45)	izv. prof.	dr. sc. J. Faričić
Osnove geologije II.	2P (30)	izv. prof.	dr. sc. M. Surić
Statističke i grafičke metode u geografiji	3V (45)	izv. prof. asistent	dr. sc. S. Mrđen B. Vukosav, prof.
Kulturalna geografija	1P + 1S (30)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić L. Mirošević, prof.
Multimedijska geografija	1V (30)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić B. Vukosav, prof.
Terenska nastava	10	izv. prof. izv. prof.	dr. sc. M. Surić dr. sc. J. Faričić
2. GODINA STUDIJA, 3. SEMESTAR – JEDNOPREDMETNI STUDIJ PRIMIJENJENE GEOGRAFIJE			
Klimatologija	2P + 2S + 1V (75)	doc.	dr. sc. S. Lozić
Osnove urbane geografije	2P + 1S (45)	red. prof. doc. asistent	dr. sc. D. Magaš dr. sc. R. Lončarić S. Toplek, prof.
Demogeografija I.	2P + 1S + 1V (60)	izv. prof.	dr. sc. S. Mrđen
Uvod u ekonomsku geografiju	2P + 1S (45)	red. prof. asistent	dr. sc. Ž. Šiljković A. Pejdo, prof.
Pomorska geografija	2P + 1S (45)	izv. prof. doc.	dr. sc. J. Faričić dr. sc. R. Lončarić
Engleski jezik u geografiji I.	2V (30)	doc.	dr. sc. V. Graovac Matassi
Regionalna geografija Australije i Oceanije	1P + 1S (30)	izv. prof. doc.	prof. dr. sc. M. Glamuzina A. Čuka, prof.
Regionalna geografija Rusije	1P + 1S (30)	doc. asistent	dr. sc. S. Mrđen S. Šiljeg, prof.
Terenska nastava	15	izv. prof.	dr. sc. S. Mrđen
2. GODINA STUDIJA, 4. SEMESTAR – JEDNOPREDMETNI STUDIJ PRIMIJENJENE GEOGRAFIJE			
Demogeografija II.	2P + 2S + 1V (75)	izv. prof. doc.	dr. sc. S. Mrđen dr. sc. V. Graovac Matassi
Geomorfologija	2P + 2S + 1V (75)	izv. prof. doc.	dr. sc. D. Perica dr. sc. M. Mamut

Predmet	Broj sati tjedno (ukupno)	Znanstveno-nastavni stupanj	Nastavnici i suradnici u nastavi
Regionalna geografija Azije	2P + 1S (45)	doc.	dr. sc. S. Lozić
Regionalna geografija Afrike	2P + 1S (45)	red. prof. doc. asistent	dr. sc. D. Magaš dr. sc. R. Lončarić S. Šiljeg, prof.
Engleski jezik u geografiji II.	2V (30)	doc.	dr. sc. V. Graovac
Industrijska geografija	2P + 1S (45)	red. prof.	dr. sc. Ž. Šiljković
Razvoj urbanih sustava u svijetu	2P + 2S (60)	red. prof. doc. asistent	dr. sc. D. Magaš dr. sc. R. Lončarić A. Blaće, prof.
Agrarna i ruralna geografija	1P + 1S + 1V (45)	red. prof. doc.	dr. sc. Ž. Šiljković A. Čuka, prof.
Terenska nastava	15	izv. prof.	dr. sc. S. Mrđen
2. GODINA STUDIJA, 3. SEMESTAR – DVOPREDMETNI NASTAVNIČKI STUDIJ GEOGRAFIJE			
Klimatologija	2P + 1V (45)	doc.	dr. sc. S. Lozić
Osnove urbane geografije	2P (30)	red. prof. doc.	dr. sc. D. Magaš dr. sc. R. Lončarić
Demogeografija I.	2P + 1V (45)	izv. prof.	dr. sc. S. Mrđen
Uvod u ekonomsku geografiju	2P (30)	red. prof.	dr. sc. Ž. Šiljković
Pomorska geografija	2P (30)	izv. prof. doc.	dr. sc. J. Faričić, dr. sc. R. Lončarić
Engleski jezik u geografiji I.	2V (30)	doc.	dr. sc. V. Graovac Matassi
Regionalna geografija Australije i Oceanije	1P (15)	izv. prof. doc.	dr. sc. M. Glamuzina A. Čuka, prof.
Regionalna geografija Rusije	1P (15)	izv. prof. asistent	dr. sc. S. Mrđen S. Šiljeg, prof.
Terenska nastava	15	izv. prof.	dr. sc. S. Mrđen
2. GODINA STUDIJA, 4. SEMESTAR – DVOPREDMETNI NASTAVNIČKI STUDIJ GEOGRAFIJE			
Demogeografija II.	2P + 1V (45)	izv. prof. doc.	dr. sc. S. Mrđen dr. sc. V. Graovac Matassi
Geomorfologija	2P + 1V (45)	izv. prof. doc.	dr. sc. D. Perica dr. sc. M. Mamut
Regionalna geografija Azije	2P + 1S (45)	doc.	dr. sc. S. Lozić
Regionalna geografija Afrike	2P (30)	red. prof. doc. asistent	dr. sc. D. Magaš dr. sc. R. Lončarić S. Šiljeg, prof.
Engleski jezik u geografiji II.	2V (30)	doc.	dr. sc. V. Graovac
Industrijska geografija	2P (30)	red. prof.	dr. sc. Ž. Šiljković
Razvoj urbanih sustava u svijetu	2P (30)	red. prof. doc. asistent	dr. sc. D. Magaš dr. sc. R. Lončarić A. Blaće, prof.
Agrarna i ruralna geografija	1P + 1V (30)	red. prof. doc.	dr. sc. Ž. Šiljković A. Čuka, prof.
Terenska nastava	15	izv. prof.	dr. sc. S. Mrđen
3. GODINA STUDIJA, 5. SEMESTAR – JEDNOPREDMETNI STUDIJ PRIMIJENJENE GEOGRAFIJE			
Politička geografija I.	2P + 1S (45)	izv. prof. asistent	dr. sc. M. Glamuzina A. Šiljeg, prof.
Regionalna geografija Hrvatske I.	2P + 1S (45)	red. prof. asistent	dr. sc. D. Magaš A. Blaće, prof.
Regionalna geografija Angloamerike	2P + 1S (45)	red. prof. asistent	dr. sc. Ž. Šiljković N. Lončar, prof.

Predmet	Broj sati tjedno (ukupno)	Znanstveno-nastavni stupanj	Nastavnici i suradnici u nastavi
Regionalna geografija Europe I.	2P + 1S (45)	izv. prof.	dr. sc. D. Perica
Turistička geografija	2P + 2S (60)	red. prof. asistent	dr. sc. Ž. Šiljković J. Brkić-Vejmelka, prof.
Historijska geografija	2P + 1S (45)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić L. Mirošević, prof.
Hrvatsko iseljništvo	2P + 1S (45)	red. prof. doc.	dr. sc. D. Magaš A. Čuka, prof.
Suvremeni demografski trendovi	2P + 1S (45)	doc.	dr. sc. V. Graovac Matassi
Terenska nastava	20	red. prof.	dr. sc. Ž. Šiljković
3. GODINA STUDIJA, 6. SEMESTAR – JEDNOPREDMETNI STUDIJ PRIMIJENJENE GEOGRAFIJE			
Prometna geografija	2P + 1S (45)	red. prof. asistent	dr. sc. Ž. Šiljković A. Pejdo, prof.
Regionalna geografija Hrvatske II.	2P + 1S (45)	red. prof. asistent	dr. sc. D. Magaš A. Blaće, prof.
Politička geografija II.	2P + 1S (45)	izv. prof. asistent	dr. sc. M. Glamuzina A. Blaće, prof.
Uvod u znanstveno-istraživački rad	2S (30)	doc.	dr. sc. V. Graovac
Regionalna geografija Europe II.	2P + 1S (45)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić B. Vukosav, prof.
Regionalna geografija Latinske Amerike	2P + 1S (45)	red. prof. asistent	dr. sc. Ž. Šiljković N. Lončar, prof.
Geografija obitelji	1P + 1S (30)	izv. prof.	dr. sc. S. Mrđen
Geografija prirodnih prijetnji	1P + 1S (30)	izv. prof. asistent	dr. sc. D. Perica N. Lončar, prof.
Medicinska geografija	1P + 1S (30)	izv. prof. asistent	dr. sc. M. Glamuzina S. Šiljeg, prof.
Terenska nastava	20	izv. prof.	dr. sc. Ž. Šiljković
Završni ispit	1V (15)		Ispitno povjerenstvo
3. GODINA STUDIJA, 5. SEMESTAR – DVOPREDMETNI NASTAVNIČKI STUDIJ GEOGRAFIJE			
Politička geografija I.	2P (30)	izv. prof. asistent	dr. sc. M. Glamuzina A. Blaće, prof.
Regionalna geografija Hrvatske I.	2P (30)	red. prof.	dr. sc. D. Magaš
Regionalna geografija Angloamerike	2P + 1S (45)	red. prof. asistent	dr. sc. Ž. Šiljković N. Lončar, prof.
Regionalna geografija Europe I.	2P + 1S (45)	izv. prof.	dr. sc. D. Perica
Turistička geografija	2P (30)	red. prof. asistent	dr. sc. Ž. Šiljković J. Brkić-Vejmelka, prof.
Historijska geografija	2P (30)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić L. Mirošević, prof.
Hrvatsko iseljništvo	2P (30)	red. prof. doc.	dr. sc. D. Magaš A. Čuka, prof.
Suvremeni demografski trendovi	2P (30)	doc.	dr. sc. V. Graovac Matassi
Terenska nastava	20	red. prof.	dr. sc. Ž. Šiljković
3. GODINA STUDIJA, 6. SEMESTAR – DVOPREDMETNI NASTAVNIČKI STUDIJ GEOGRAFIJE			
Prometna geografija	2P (30)	red. prof. asistent	dr. sc. Ž. Šiljković A. Pejdo, prof.
Regionalna geografija Hrvatske II.	2P (30)	red. prof.	dr. sc. D. Magaš
Politička geografija II.	2P (30)	izv. prof. asistent	dr. sc. M. Glamuzina A. Blaće, prof.

Predmet	Broj sati tjedno (ukupno)	Znanstveno-nastavni stupanj	Nastavnici i suradnici u nastavi
Uvod u znanstveno-istraživački rad	2S (30)	doc.	dr. sc. V. Graovac
Regionalna geografija Europe II.	2P + 1S (45)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić B. Vukosav, prof.
Regionalna geografija Latinske Amerike	2P + 1S (45)	red. prof. asistent	dr. sc. Ž. Šiljković N. Lončar, prof.
Geografija obitelji	1P + 1S (30)	izv. prof.	dr. sc. S. Mrđen
Geografija prirodnih prijetnji	1P + 1S (30)	izv. prof. asistent	dr. sc. D. Perica N. Lončar, prof.
Medicinska geografija	1P + 1S (30)	izv. prof. asistent	dr. sc. M. Glamuzina S. Šiljeg, prof.
Terenska nastava	20	red. prof.	dr. sc. Ž. Šiljković
B) DIPLOMSKI STUDIJ			
1. GODINA STUDIJA, 1. SEMESTAR – JEDNOPREDMETNI STUDIJ PRIMIJENJENE GEOGRAFIJE			
GIScience – znanost o geoprostornim informacijama	1P + 3V (60)	doc. asistent asistent	dr. sc. M. Pahernik A. Šiljeg, prof. B. Vukosav, prof.
Geoekologija	2P + 1S + 1V (60)	izv. prof. doc.	dr. sc. D. Perica dr. sc. M. Mamut
Osnove oceanologije	1P + 2S (45)	izv. prof.	dr. sc. M. Surić
Digitalna kartografija	1P + 2V (60)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić A. Šiljeg, prof.
Turistička geografija Hrvatske	1P + 2S (45)	red. prof. (vanj. sur.)	dr. sc. Ž. Šiljković J. Brkić Vejmelka, prof.
Geografski aspekti upravljanja obalnim područjima	1P + 2S (45)	doc.	dr. sc. V. Graovac
Antropološka demografija	1P + 2S (45)	izv. prof.	dr. sc. S. Mrđen
Terenska nastava	20	izv. prof. doc.	dr. sc. D. Perica dr. sc. S. Lozić
1. GODINA STUDIJA, 2. SEMESTAR – JEDNOPREDMETNI STUDIJ PRIMIJENJENE GEOGRAFIJE			
Geoaspekti regionalizacije i prostornog planiranja	2P + 2S (60)	red. prof. asistent	dr. sc. D. Magaš A. Šiljeg, prof.
Geografija krša	2P + 1S + 1V (60)	izv. prof.	dr. sc. D. Perica
Odabrana poglavlja iz klimatologije	1P + 1S + 1V (45)	doc.	dr. sc. S. Lozić
Odabrana poglavlja iz geomorfologije	1P + 1S + 1V (45)	izv. prof. doc.	dr. sc. D. Perica dr. sc. M. Mamut
Geografija hrvatskih otoka	1P + 2S (45)	izv. prof. doc.	dr. sc. J. Faričić A. Čuka, prof.
Geografija Jadrana	2P + 1S (45)	doc. asistent	dr. sc. S. Lozić L. Mirošević, prof.
Primjena GIS-a u prostornom planiranju	1P + 2V (45)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić A. Šiljeg, prof.
Geobotanika	1P + 2S (45)	red. prof.	dr. sc. J. Rogošić
Terenska nastava	20	izv. prof. doc.	dr. sc. D. Perica dr. sc. S. Lozić
1. GODINA STUDIJA, 1. SEMESTAR – DVOPREDMETNI NASTAVNIČKI STUDIJ GEOGRAFIJE			
GIScience – znanost o geoprostornim informacijama	1P + 2V (45)	doc. asistent asistent	dr. sc. M. Pahernik A. Šiljeg, prof. B. Vukosav, prof.
Geoekologija	2P + 1V (45)	izv. prof. doc.	dr. sc. D. Perica dr. sc. M. Mamut
Osnove oceanologije	1P + 2S (45)	izv. prof.	dr. sc. M. Surić

Predmet	Broj sati tjedno (ukupno)	Znanstveno-nastavni stupanj	Nastavnici i suradnici u nastavi
Digitalna kartografija	1P + 2V (60)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić A. Šiljeg, prof.
Turistička geografija Hrvatske	1P + 2S (45)	red. prof. (vanj. sur.)	dr. sc. Ž. Šiljković J. Brkić Vejmelka, prof.
Antropološka demografija	1P + 2S (45)	izv. prof.	dr. sc. S. Mrđen
Geografski aspekti upravljanja obalnim područjima	1P + 2S (45)	doc.	dr. sc. V. Graovac Matassi
Terenska nastava	20	izv. prof. doc.	dr. sc. D. Perica dr. sc. S. Lozić
1. GODINA STUDIJA, 2. SEMESTAR – DVOPIREDMETNI NASTAVNIČKI STUDIJ GEOGRAFIJE			
Geoaspekti regionalizacije i prostornog planiranja	2P + 1S (45)	red. prof. asistent	dr. sc. D. Magaš A. Šiljeg, prof.
Geografija krša	2P + 1V (45)	izv. prof.	dr. sc. D. Perica
Odabrana poglavlja iz klimatologije	1P + 1S + 1V (45)	doc.	dr. sc. S. Lozić
Odabrana poglavlja iz geomorfologije	1P + 1S + 1V (45)	izv. prof. doc.	dr. sc. D. Perica dr. sc. M. Mamut
Geografija hrvatskih otoka	1P + 2S (45)	izv. prof. doc.	dr. sc. J. Faričić A. Čuka, prof.
Geografija Jadrana	2P + 1S (45)	doc. asistent	dr. sc. S. Lozić L. Mirošević, prof.
Metodika nastave geografije I.	3P + 2V (75)	predavač	K. Magaš, prof.
Primjena GIS-a u prostornom planiranju	1P + 2V (45)	izv. prof. asistent	dr. sc. J. Faričić A. Šiljeg, prof.
Geobotanika	2P + 1S (45)	red. prof.	dr. sc. J. Rogošić
Terenska nastava	20	izv. prof. doc.	dr. sc. D. Perica dr. sc. S. Lozić
2. GODINA STUDIJA, 3. SEMESTAR – JEDNOPREDMETNI STUDIJ PRIMIJENJENE GEOGRAFIJE			
Metodologija znanstvenoistraživačkog rada u geografiji	1P+2S (45)	izv. prof.	dr. sc. J. Faričić
Diplomski seminar	2S (30)	red. prof. izv. prof.	dr. sc. D. Magaš dr. sc. J. Faričić
Stručna praksa	3V (45)	predavač asistent	K. Magaš, prof. S. Šiljeg, prof.
Odabrana poglavlja iz hidrogeografije	1P + 1S + 1V (45)	izv. prof.	dr. sc. D. Perica
Regionalna geografija Sredozemlja	1P + 2S (45)	doc.	dr. sc. S. Lozić
Geografski aspekti litoralizacije	1P + 2S (45)	red. prof. asistent	dr. sc. D. Magaš A. Blaće, prof.
Metodika nastave geografije II.	1P + 1S + 3V (75)	predavač	K. Magaš, prof.
Terenska nastava	20	doc.	dr. sc. V. Graovac Matassi
2. GODINA STUDIJA, 4. SEMESTAR – JEDNOPREDMETNI STUDIJ PRIMIJENJENE GEOGRAFIJE			
Diplomski rad	150		mentor
Terenska nastava	20	doc.	dr. sc. V. Graovac Matassi
2. GODINA STUDIJA, 3. SEMESTAR – DVOPIREDMETNI NASTAVNIČKI STUDIJ GEOGRAFIJE			
Metodologija znanstvenoistraživačkog rada u geografiji	1P + 1S (30)	izv. prof.	dr. sc. J. Faričić
Diplomski seminar	2S (30)	red. prof. izv. prof.	dr. sc. D. Magaš dr. sc. J. Faričić
Metodika nastave geografije II.	1P + 1S + 3V (75)	predavač	K. Magaš, prof.
Odabrana poglavlja iz hidrogeografije	1P + 1S + 1V (45)	izv. prof.	dr. sc. D. Perica

Predmet	Broj sati tjedno (ukupno)	Znanstveno-nastavni stupanj	Nastavnici i suradnici u nastavi
Regionalna geografija Sredozemlja	1P + 2S (45)	doc.	dr. sc. S. Lozić
Geografski aspekti litoralizacije	1P + 2S (45)	red. prof. asistent	dr. sc. D. Magaš A. Blaće, prof.
Terenska nastava	20	doc.	dr. sc. V. Graovac Matassi
2. GODINA STUDIJA, 4. SEMESTAR – DVOPREDMETNI NASTAVNIČKI STUDIJ GEOGRAFIJE			
Diplomski rad	75		mentor
Terenska nastava	20	doc.	dr. sc. V. Graovac Matassi

ZNANSTVENI PROGRAM I ZNANSTVENI PROJEKTI ODOBRENI OD MINISTARSTVA ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA

Tijekom dijela akademske godine 2011./12. nastavljen je rad na znanstvenim projektima u sklopu znanstvenog programa *Geografsko-krajobrazne odrednice razvoja hrvatskog priobalja i otoka* voditelja prof. dr. sc. Damira Magaša, i to:

a) *Geografske osnove razvoja litoralnih regija Hrvatske* glavnog istraživača prof. dr. sc. Damira Magaša (suradnici na projektu su prof. dr. sc. Ante Kalogjera, prof. dr. sc. Veljko Rogić, prof. dr. sc. Maša Surić, prof. dr. sc. Josip Faričić, doc. dr. sc. Robert Lončarić, Ante Blaće, prof., zn. novak, dr. sc. Lena Mirošević, Branimir Vukosav, prof., dr. sc. Nina Lončar i Jadranka Brkić-Vejmelka, prof., vanjski suradnik, te prof. dr. sc. Giovanni Battista sa Sveučilišta u Trstu i prof. dr. sc. Milan Bufon sa Sveučilišta u Kopru).

b) *Hrvatski priobalni krški prostor – geomorfološke i ekološke značajke* glavnog istraživača prof. dr. sc. Dražena Perice (suradnici na projektu su doc. dr. sc. Tatjana Bakran-Petricioli, Kristina Krklec, dipl. ing., dr. sc. Gordan Lukač i dr. sc. Snježana Vujčić-Karlo).

c) *Demogeografske posebnosti hrvatskog priobalja i otoka* glavnog istraživača prof. dr. sc. Martina Glamuzine (suradnici na projektu doc. dr. sc. Vera Graovac, doc. dr. sc. Marica Mamut, Ante Šiljeg, prof. i Silvija Šiljeg, prof.).

U istoj akademskoj godini na Odjelu za geografiju odobrena su dva nova znanstveno-istraživačka projekta koja financira Sveučilište u Zadru. Projekt naziva *Rekonstrukcija regionalnih paleoklimatskih promjena – zapisi iz siga sjeverne Dalmacije* vodi dr. sc. Maša Surić, izv. prof., dok projekt *Kulturni krajolik kao izvor znanja o organizaciji prostora* vodi dr. sc. Lena Mirošević.

TERENSKA NASTAVA

1. godina preddiplomskog studija geografije

Terenska nastava za studente 1. godine preddiplomskog studija primijenjene geografije te nastavničkog studija geografije obavljena je u akademskoj godini 2011./2012. prema predviđenom nastavnom planu. Terensku su nastavu vodili prof. dr. sc. Josip Faričić i asistent Ante Blaće, prof.

Prvoga dana terenske nastave, 2. svibnja 2012. na relaciji Zadar – Preko – Sv. Mihovil – Preko – Zadar studenti su upoznati s osnovnim geografskim obilježjima otoka Ugljana u kontekstu društveno-gospodarskog razvitka zadarske regije. Istaknute su mogućnosti i nedostaci prirodne osnove koje su utjecale na specifičnu organizaciju otočnoga prostora te na oblikovanje kulturnoga krajolika. Tijekom terenskog obilaska geografskog profila od Preka do uzvisine i utvrde Sv. Mihovila održano je nekoliko prigodnih predavanja o geomorfološkim značajkama i procesima, klimavegetacijskim obilježjima Ugljana, demogeografskim strukturama i procesima te suvremenom otočnom gospodarstvu. Posebno su razmotrene

moćnosti vrednovanja prirodne i kulturne baštine otoka Ugljana. Nakon predavanja bile su vježbe orijentacije u prostoru uz korištenje topografskih karata, kompasa i GPS prijemnika.

Drugog dana terenske nastave, 3. svibnja 2012., studenti su posjetili Hrvatski hidrografski institut u kojem su se upoznali s procesom prikupljanja i obrade relevantnih podataka na temelju kojih se izrađuju pomorske karte. Studenti su posjetili i muzejski postav hrvatske hidrografske službe i pomorske kartografije. U Splitu i Šibeniku razmotren je urbano-geografski razvitak tih dvaju hrvatskih jadranskih središta.

Treći dan terenske nastave, 4. svibnja 2012., studenti su s voditeljima proveli u obilasku i egzemplarnim istraživanjima otoka Paga, od Luna na krajnjem sjeverozapadu do Paškog mosta na krajnjem jugoistoku. Studenti su se upoznali s paškim krajolicima u kojima se očituju otisci prirodnih pojava kao i različitih društveno-gospodarskih aktivnosti. Osobita pozornost posvećena je Velom blatu, paškoj solani, muzejskom postavu paške soli, urbano-geografskom razvitku Paga i Novalje, maslinarstvu Luna te geografskim osnovama razvoja antičke Cisse s ekstenzijom u području velike rustikalne vile u Caski. Tijekom terenskog obilaska studenti su upoznati sa značenjem otoka Paga kao svojevrsnoga poligona za različita istraživanja iz geografije i geografiji srodnih znanstvenih disciplina. Isto tako, s metodološkog motrišta istaknuta je potreba interdisciplinarnog razmatranja složenih prostornih fenomena (krš, kulturni krajolik, geografska imena, nematerijalna baština i sl.).

2. godina preddiplomskog studija geografije

Gorska Hrvatska i dio sjevernog Hrvatskog primorja ove su akademske godine bili određeni terenske nastave studenata 2. godine preddiplomskog studija. Ukupno je u nastavi sudjelovalo 37 studenata pod vodstvom doc. dr. sc. Roberta Lončarića i suvodstvom Ante Blaće, prof. Cilj nastave bio je upoznati se s prirodno-geografskim i društveno-geografskim značajkama toga dijela Hrvatske i obratiti pozornost na specifičnosti razvoja uvjetovanog ponajprije obilježjima prirodne osnove.

Polaskom iz Zadra u 8.00 sati otpočeo je prvi dan (7. svibnja 2012.) terenske nastave. U Perušiću su studenti posjetili obližnji Pećinski park "Grabovača". Ta javna ustanova skrbi se o ukupno devet špilja, od kojih je trenutno samo jedna, Samograd, uređena za posjetitelje. Osim posjeta Samogradu, poduzet je i obilazak poučne staze "Čovjek i krš". Putovanje je nastavljeno autocestom prema Ogulinu gdje je upriličen obilazak grada s kraćim predavanjima o njegovu historijsko-geografskom razvoju i hidrogeološkim značajkama okolnoga područja. To se odnosi na kontakte propusnih vapnenačkih slojeva u višim zonama te slabije propusnih dolomitnih serija u nižim zonama koje djeluju kao hidrološka barijera zbog čega okolica Ogulina obiluje krškim izvorima i ponorima od kojih je najpoznatiji Đulin ponor, u čijem se produžetku nalazi i jedan od najduljih špiljskih sustava Dinarida. Terenska nastava nastavila se starom cestom prema Vrbovskom i dalje prema konačnom odredištu prvog dana, Delnicama. U Delnicama su studenti bili smješteni ostala dva dana terenske nastave.

Drugi dan (8. svibnja) protekao je u znaku geomorfoloških i hidrogeoloških fenomena. Prvo je posjećen Nacionalni park "Risnjak" u sklopu kojeg je, pod stručnim vodstvom, priređen obilazak poučne staze "Leska". Studenti su upoznati s osnovnim geološkim značajkama toga zaštićenog prostora, biljnim zajednicama, najvažnijim životinjskim vrstama i tradicionalnom gospodarskom iskorištavanju goranskih šuma koje su i temeljni fenomen parka. Nakon toga posjetili su zaštićeni krajolik Zeleni Vir koji objedinjuje nekoliko prirodnih objekata, a nalazi se na području Općine Skrad. Uz šumu Jasle upečatljiv je 70-ak metara visok vodopad i iznimno atraktivan kanjon Vražji prolaz potoka Jasle. Na kraju Vražjeg prolaza nalazi se špilja Mužekova hiža koju je lokalno stanovništvo koristilo kao zaklon u vrijeme osmanlijskih pljačkaških pohoda. Zbog razvijene vegetacije i prostorne izoliranosti, o Zelenom Viru može se govoriti kao o "hrvatskoj prašumi". Ostatak drugog dana terena bio je posvećen obilasku Delnica, te izlaganjima voditelja i suvoditelja o geografskim značajkama Gorskog kotara.

Treći dan (9. svibnja) terenske nastave započeo je putovanjem od Delnica prema Rijeci trasom Lujzinske ceste, koja je u 19. st., do izgradnje željeznice, bila najvažnija prometnica toga dijela Hrvatske. Uz kraće zaustavljanje na vidikovcu iznad Lokvarskog jezera, oko 10 sati stiglo se u Rijeku. Rijeka je najveća hrvatska luka, drugi po veličini grad na hrvatskoj obali i makroregionalno središte sjevernog Hrvatskog

primorja i većeg dijela Gorske Hrvatske. Obilazak grada započeo je na gradini/utvrđi Trsat koja je uređena i otvorena za posjetitelje. Tamo su studentima održana izlaganja o historijsko-geografskom i urbano-geografskom razvoju Rijeke s naglaskom na njezinu industrijsku fazu. Posjećeno je i obližnje svetište Gospe Trsatske, a zatim i sam grad gdje je voditelj terena govorio o suvremenim tendencijama, mogućnostima i problemima razvoja riječke luke. Uslijedio je put Jadranskom magistralom do Senja, a podno tvrđave Nehaj studenti su dobili informacije o geografskim obilježjima Senja, njegovoj ranijoj ulozi glavne luke kvarnerskog prostora prije uspona Rijeke, kao i o senjskim uskocima. Preko prijevoja Vratnik, opet se ušlo na prostor Gorske Hrvatske, a preko Otočca do naselja Sinac gdje se nalazi Majerovo vrilo. Majerovo vrilo jedan je od 13 izvora rijeke Gacke, vokliškog tipa, a o njegovu nekadašnjem gospodarskom značenju za stanovništvo tog kraja svjedoče obližnje mlinice. Na autocestu se ušlo na čvoru Perušić. Studenti su u Zadar stigli u 20.30 sati čime je terenska nastava uspješno završena.

3. godina preddiplomskog studija geografije

Od 7. do 9. svibnja 2012. održana je terenska nastava studenata 3. godine Odjela za geografiju, Sveučilišta u Zadru na prostoru Dalmatinske zagore, Zapadne Hercegovine i dijela Južne Hrvatske. U izvođenju terenske nastave sudjelovalo je 35 studenata pod vodstvom prof. dr. sc. Željke Šiljković te suradnika dr. sc. Ane Pejdo, prof. Cilj terenske nastave bio je upoznati studente s prirodno-geografskim, socio-ekonomskim značajkama navedenog prostora kao i s recentnom društvenom transformacijom prostora pod utjecajem procesa deagrarizacije, deruralizacije, deindustrijalizacije i litoralizacije. Prije polaska studenti su morali pripremiti seminarska izlaganja. Tijekom puta izlagali su unaprijed im dodijeljene seminarske radove, a morali su i fotografirati različite objekte i lokalitete (reljefne forme, poljoprivredne površine, kulturnu baštinu, industrijska postrojenja, turistički krajolik itd.).

Prvi dan terenske nastave (7. svibnja 2012.) počeo je u Zadru. Nakon kraće vožnje brzom cestom nastavljena je vožnja autocestovnim pravcem A1 prema jugu. U autobusu je studentima održano kraće predavanje o autocestovnoj mreži Republike Hrvatske danas, koja je uvjetovana kako oblikom državnog teritorija, duljinom i položajem granica tako i geostrateškim položajem Hrvatske u odnosu na paneuropske prometne koridore, prostornim rasporedom većih urbanih i ruralnih regija, obilježjima reljefa, ali i utjecajem politike. Tijekom kraćeg zaustavljanja na odmorištu Krka Zapad studenti su upoznati s reljefnim značajkama sjevernodalmatinske krške zaravni koja zauzima područje međurječja Zrmanje, Krke i Cetine. Terenski obilazak nastavljen je u smjeru Sinja gdje su studenti nakon kraćeg obilaska grada posjetili svetište Gospe Sinjske. Na graničnom prijelazu Kamensko bila je dulja stanika. Predstavnici Granične policije Bosne i Hercegovine, nezadovoljni najavljenim smanjenjima plaća i naknada za 4,5%, provodili su tzv. *bijeli štrajk* koji je započeo 30. travnja 2012. Nakon jednosatnog zadržavanja studenti su krenuli prema Livnu gdje su u rubnoj zoni grada posjetili vrelo Duman, izvor rijeke Bistrice. Uslijedio je put u smjeru Šujica – Rama. Dolaskom na umjetno Ramsko jezero studenti su upoznati s povijesti gradnje HE Jablanica i potapanjem brojnih ruralnih naselja na tom području. U franjevačkom samostanu Rama – Ščit, posjećena je zbirka etnografskog muzeja, koja sadrži brojne tradicijske nošnje hrvatskog stanovništva s prostora BiH, alate, oruđa, tkanine, tradicijski nakit. Studenti su poslušali zanimljivo izlaganje o tradiciji i povijesti ramskih franjevaca koji su 1687., želeći izbjeći osmanlijski progon, u Sinj odnijeli Gospinu sliku. Vožnja je nastavljena, dijelom makadamskim putem, prema Blidinju. Park prirode Blidinje osnovan je 30. travnja 1995. Površinom od 364 km² smjestio se u središnjem dijelu visokih planina Bosne i Hercegovine. Zauzima prostor triju općina: Posušja, Tomislavgrada i Jablanice. Posebna turistička zanimljivost Parka prirode je *Hajdučka republika* Mijata Tomića koju je osnovao i njome upravljao Vinko Vukoja Lastvić, ujedno vlasnik najvećega ugostiteljskog objekta u Parku, Hajdučkih vrleti, gdje je bile kraće zaustavljanje. Put je nastavljen prema Republici Hrvatskoj, odnosno Imotskom gdje je bila organizirana večera i noćenje.

Drugog dana terenske nastave (8. svibnja 2012.) u jutarnjim satima krenulo se u obilazak Imotskog. U neposrednoj blizini grada posjećeni su Crveno i Modro jezero, zanimljivi hidrogeološki fenomeni toga krškog kraja. U blizini jezera studenti su održali predavanja o prirodno-geografskim i socio-ekonomskim značajkama Imotske krajine. U Vrgorcu se studentima i voditeljima pridružio prof. geografije i povijesti Željko Primorac, ravnatelj Gradskog kulturnog središta Vrgorac. Tijekom kraćeg posjeta gradskoj upravi gradonačelnik Borislav Matković održao je izlaganje o razvoju Vrgorca s naglaskom na sve što je Grad učinio kako bi mladi u što većem broju ostali živjeti i raditi u svojem rodnom mjestu. Studenti su potom

obišli polje Jezero i izvorište Lukavac gdje su mogli vidjeti princip rada vodenih mlinica. U Rastoku, u sklopu otkupnog centra *Agrofructusa*, studentima je predavanje o uzgoju jagoda održao inženjer Dane Tolić. Studenti su sudjelovali u berbi, a potom i degustaciji jagoda. Tijekom popodneva studenti su sa svojim voditeljima i prof. Primorcem posjetili etno selo Kokorići. Nakon ručka put je nastavljen prema Hutovom blatu. Tijekom obilaska Hutovog blata uz stručno vodstvo i vožnju lađama studentima je objašnjen nastanak specifičnog prirodnog krajolika ovisnog i o najmanjoj ljudskoj intervenciji. U večernjim satima stiglo se u Metković gdje je bila organizirana večera i noćenje.

Treći dan (9. svibnja 2012.) započeo je obilaskom arheološkog muzeja Naronu smještenog u mjestu Vid. Jedna od najznačajnijih značajki muzeja je da je izgrađen na samom arheološkom nalazištu (*in situ*). Vožnjom kroz dolinu Neretve studenti su izložili seminare na temu razvoja agrarnog krajolika kao i poljoprivrednog značaja delte Neretve. Put je nastavljen u smjeru F BiH, odnosno Mostaru gdje su studenti bili gosti Leksikografskog zavoda Matice hrvatske. Profesor Ivo Anđelić održao je predavanje o povijesti kulturnog života u gradu Mostaru i Hercegovini. Uz vodstvo studenta treće godine Odjela za zemljopis, Fakulteta prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru, Jurice Biokšića, studenti su obišli Mostar. Zaputili su se prema gradskoj jezgri gdje je uz Stari most kolega Biokšić održao izlaganje te odgovorio na brojna pitanja studenata. U poslijepodnevnim satima studenti su obišli vrelo Bune gdje su se upoznali s tradicionalnom arhitekturom iz osmanlijskog razdoblja. Put je nastavljen prema Međugorju, jednom od najpoznatijih hodočašničkih odredišta u Europi. Upravo zahvaljujući vjerskom fenomenu Međugorja posljednjih godina izgrađen je velik broj ugostiteljskih objekata i smještajnih kapaciteta, a da se pritom u velikoj mjeri nije vodilo računa o prostornom planiranju što je rezultiralo saturacijom prostora. Nakon povratka u autobus put je nastavljen prema granici s Republikom Hrvatskom te su studenti s voditeljima nakon vožnje autocestom u večernjim satima stigli u Zadar.

1. godina diplomskog studija geografije

Terenska nastava prve godine diplomskog studija geografije poduzeta je od 7. do 9. svibnja 2012. godine na području Like. U ostvarenju terenske nastave sudjelovalo je 35 studenata predvođenih izv. prof. dr. sc. Draženom Pericom i asistentom Denisom Radoš, mag. geografije. Prijevoz i smještaj sudionika terenske nastave bio je zajednički (autobus i hotel "Mirni kutak" u Otočcu).

Prvi dan terenska nastava odvijala se na pravcu: Zadar – Starigrad – Karlobag -Baške Oštarije – Gospić – Špiljski park Grabovica – Otočac. Polazak iz Zadra bio je u 8.00 sati. Tijekom vožnje do Baških Oštarija studentima je održano nekoliko kraćih predavanja o prirodnim značajkama Velebita, te njihovu utjecaju na razvoj naseljenosti, odnosno suvremene probleme podgorskog stanovništva. Naime područje podgorja je jedno od najrjeđe naseljenih područja u Republici Hrvatskoj s izrazitim trendom izumiranja stanovništva. Upravo stoga studenti su upoznati s problemima života na tom području te mogućnostima usporavanja, odnosno djelomičnog zaustavljanja negativnih trendova u kretanju stanovništva. Na prijekoju Stara vrata, odnosno, spomen-lokaciji graditeljima cesta "Kubus" održan je niz predavanja: o prometnom značenju Baških Oštarija, povijesti nastanka naselja prisilnom kolonizacijom podgoraca, gradnji, odnosno rekonstrukciji prometnica Gospić – Karlobag, prirodno geografskim značajkama Velebitske primorske padine, geomorfološkim značajkama Dabarskih kukova i krških polja. Osim obilaska Oštarijskog (krškog) polja, posjećena je i slijepa dolina potoka Crnog vrila. Put je nastavljen prema Gospiću gdje su studenti upoznati s povijesnim razvojem centralnog ličkog naselja, njegovim suvremenim značajkama, ali i problemima. Tijekom posjeta Gospiću studentima je dana stanica od sat vremena za samostalan obilazak grada. U špiljskom parku Grabovica posjećena je špilja Samogred. Studenti su upoznati s nastankom speleoloških objekata, nastankom pojedinih vrsta sigi, te povijesnim razvojem speleologije i speleoturizma na području Republike Hrvatske. Na predavanju o speleoturizmu posebno je istaknut značaj špilje Samogred, odnosno, naveden je njezin opis iz knjige Vjekoslava Klaića "Prirodni zemljopis Hrvatske" iz 1878. godine. Uslijedio je obilazak Majerovog i Tonkovićevog vrila (vrele rijeke Gacke) gdje su održana kraća predavanja o izvorima na području krša.

Dolazak i smještaj sudionika terenke nastave u hotel bio je oko 21.00 sati.

Drugi dan terenske nastave započeo je u 7.30 sati. Glavni cilj bio je obilazak NP "Sjeverni Velebit". Na putu je posjećena uprava Nacionalnog parka u Krasnom. Tom prigodom je mr. sc. Dubravka Kljajo održala predavanje o razlozima proglašenja Parka, te njegovim geološkim značajkama. Pri obilasku Nacionalnog parka posjećeno je područje kroz koje prolazi Premužićeva staza, do strogog rezervata prirode "Hajdučki i Rožanski kukovi". Prilikom obilaska održan je niz predavanja o prirodno geografskim značajkama NP-a. Na povratku studenti su posjetili i Velebitski botanički vrt, te meteorološku postaju Zavižan na visini od 1594 m. U krugu meteorološke postaje održano je predavanje o klimatskim značajkama Velebita, a studenti su upoznati s namjenom i načinom rada pojedinih instrumenata. Povratak u hotel bio je oko 21.00 sat.

Treći dan terenske nastave započeo je u 7.30 vožnjom do Nacionalnog parka "Plitvička jezera". Za vrijeme puta održano je nekoliko kraćih predavanja o područjima kroz koja se prolazilo. Na ulaznom dijelu (Ulaz I.) održano je kraće predavanje o prirodnim i društveno- gospodarskim značajkama Parka, kao i ruti kretanja. Prvo je posjećen kanjon Korane u kojem se vidi nastanak novih jezera. Slijedio je obilazak Donjih jezera, stanka na Kozjačkoj dragi, vožnja brodom po jezeru Kozjak te obilazak Gornjih jezera. Tijekom obilaska Parka održana su predavanja o geomorfološkim značajkama Parka i o problemima gospodarenjem vodom, odnosno njezinoj ugroženosti. Posebna pažnja bila je posvećena biodinamičkom procesu nastanka sedre koja je i rezultirala nastankom jezera kao temeljnog fenomena Parka. Obilazak je završio u 17.00 te je slijedio povratak u Zadar kamo su sudionici terenske nastave stigli u 19.00 sati.

2. godina diplomskog studija geografije

Od 7. do 10. svibnja 2012. studenti 2. godine diplomskog studija geografije Sveučilišta u Zadru sudjelovali su na terenskoj nastavi na prostoru Ravnih kotara, otoka Raba i Like. U realizaciji terenske nastave sudjelovalo je 19 studenata, a voditelji su bili doc. dr. sc. Vera Graovac i asistentica Nina Lončar, prof. Osnovni cilj bio je upoznati studente s prirodnim i društvenim značajkama i načinom valorizacije navedenog područja.

Terenska nastava započela je upoznavanjem s geomorfološkim značajkama Ravnih kotara te s obilaskom poučne staze Kudin most, odnosno rijeke Krupe koja je desna pritoka Zrmanje. Kratko predavanje o tom prostoru te načinu života i običajima održao je Đuro Župan. Slijedio je put kroz Liku i Perušić te posjet Pećinskom parku Grabovača i obilazak špilje Samograd. Na putu prema Rabu posjetili smo i planinarsku kuću na najnižoj nadmorskoj visini u svijetu (20 m) u Jablancu, koju je na dominantnom položaju iznad trajektne luke izgradio dr. Miroslav Hirtz (1878. – 1944.), poznati prirodoslovac i putopisac. Studenti su upoznati s prirodnim i društvenim značajkama kvarnerskog prostora te otocima rapske otočne skupine.

Ciljevi drugog dana terenske nastave bili su upoznavanje s morfogenetskim tipovima reljefa otoka Raba, značenjem i načinom valorizacije flišnih udolina i obalnog područja te njihova uloga u razvoju naselja i određenih sektora djelatnosti. Dan je započeo obilaskom Loparskog poluotoka, odnosno dijela Premužićeve staze (oko 5 km) na području Supetarska Draga – Lopar, čiji je početak u zaseoku Matkići. Put vodi kroz dio geološke poučne staze kojom se prolazi kroz suhu dolinu Vela draga, šumski predio Fruga u kojem je izražen utjecaj erozije na flišno tlo i vegetaciju, preko kamenjara i dijelova obale uz Velebitski kanal koji obiluju krškim reljefnim formama, a završava u uvali San Marino. Studenti su obišli Park šumu Dundo koja je Posebni rezervat šumske vegetacije, a nalazi se na šumovitom poluotoku Kalifront koji se proteže na jugozapadnom dijelu otoka Raba. Nakon obilaska središnjeg dijela otoka uslijedio je uspon do ostataka nekadašnje utvrde sv. Kuzme i Damjana smještene na uzvisini iznad Barbata. Utvrda je podignuta u 6. stoljeću, a zbog svojeg položaja imala je izvidničku i obrambenu funkciju na plovnom putu uz Velebitski kanal, Barbatski i Paški kanal te uz dio Kvarnerske uvale. Nakon obilaska grada Raba i upoznavanja s demografskim obilježjima otoka i otočnih naselja organiziran je posjet galeriji Knežev dvor, u kojoj je sklopu programa obilježavanja Dana grada Raba, Miljenko Domijan, prof. pripremao izložbu fotografija "Mare Morlacco – More pod Velebitom". Gospodin Domijan studente je upoznao s bogatom prošlošću i kulturno-povijesnom baštinom otoka te njihovom ulogom u razvoju turističke djelatnosti.

Treći dan terenske nastave većim dijelom odvijao se na području Like. Za posjeta Nacionalnom parku Sjeverni Velebit organiziran je obilazak kružnom pješačkom stazom od kapelice do planinarskog doma Zavižan preko Velike Kose do Velebitskoga botaničkog vrta. Gospodin Ante Vukušić, domar u

planinarskom domu i zaposlenik DHMZ-a koji održava meteorološku postaju Zavižan, održao je kratko izlaganje o načinu rada meteorološke postaje i mjernih instrumenata, ali i o brojnim zanimljivostima vezanim za vremenske (ne)prilike na području Velebita. Nakon posjeta upravi nacionalnog parka u Krasnom organiziran je posjet utočištu za medvjede u naselju Kuterevo te je nastavljen put prema Zadru.

DIPLOMIRALI NA ODJELU ZA GEOGRAFIJU U ZADRU 2011./2012.

1. Jure IVIĆ: Prirodno-geografske značajke Nacionalnog parka Krka (11. 10. 2011.)
2. Josipa KOVAČEVIĆ: Historijsko-geografski razvoj Sinja prema starim kartama (11. 10. 2011.)
3. Iva BRALIĆ: Geografski aspekti ekoloških problema mora na području Zadarske županije (18. 10. 2011.)
4. Ivan GAMBIROŽA: Geomorfološka obilježja porječja gornje Krke (26. 10. 2011.)
5. Marko VIDUČIĆ: Geografski aspekti razvoja pomorstva otoka Lošinja tijekom 19. i 20. st. (3. 11. 2011.)
6. Vinko KLARIĆ: Prirodno-geografska obilježja prostora Kaštela (25. 10. 2011.)
7. Hrvoje IVANIŠ: Geografija urbanog sustava Slavonskog Broda (15. 11. 2011.)
8. Dino LESJAK: Prirodno-geografska obilježja rijeke Drave od slovenske granice do ušća s rijekom Murom (23. 11. 2011.)
9. Luca JOVIĆ: Urbano-geografski razvoj Pule od 1991. godine do danas (15. 12. 2011.)
10. Petra ŠKUNCA SEKULIĆ: Geografska imena kao pokazatelj društveno-geografskog vrednovanja otoka Paga (15. 12. 2011.)
11. Ljubo MAJICA: Značajke speleoloških objekata na području NP Kornati (16. 12. 2011.)
12. Anđela VRDOLJAK: Prirodno-geografske značajke Sinjskog polja (20. 12. 2011.)
13. Šime MARTINOV: Suvremeni demografski procesi na otocima Ugljanu i Pašmanu (20. 2. 2012.)
14. Nataša ROMAC: Urbano-geografski razvoj Sinja (28. 2. 2012.)
15. Valentina PILJAK: Prirodno-geografska obilježja ludbreškog kraja (12. 3. 2012.)
16. Kristina KAPITANOVIĆ: Problem erozije tla i dezertifikacije na Sredozemlju (14. 3. 2012.)
17. Jerko VRBANEC: Tsunami u Jadranskom moru (14. 3. 2012.)
18. Ana KUNJAČIĆ: Prirodno-geografska obilježja Parka prirode Telašćica (3. 5. 2012.)
19. Marin MARIĆ: Urbano-geografski razvoj Siska (14. 5. 2012.)
20. Ivana VIDOVIĆ (rođ. ČELIKOVIĆ): Prirodno-geografske značajke PP Kopački rit (20. 6. 2012.)
21. Saša BUKVIĆ: Prirodno-geografske značajke Parka prirode Lonjsko polje (16. 7. 2012.)
22. Jelena ŠUNIĆ (rođ. BULJAT): Mogućnosti razvoja poljoprivrede na području Grada Benkovca (24. 9. 2012.)

SUDJELOVANJE NASTAVNIKA I SURADNIKA NA STUDIJSKIM BORAVCIMA, U VANJSKOJ SURADNJI I NA ZNANSTVENIM SKUPOVIMA 2011./2012.

Prof. dr. sc. Damir Magaš

- 5. hrvatski geografski kongres, *Geografija u suvremenom društvu*, Osijek, 5. – 8. listopada 2011.
Podnesak: Geografski aspekti nove regionalizacije Hrvatske
- *Sjeverna Dalmacija, Južna Lika i Krbava u Domovinskom ratu – uzroci i posljedice*, Zavod HAZU u Zadru, Odjel za povijest, Odjel za geografiju Sveučilišta u Zadru, Sveučilište u Zadru, Zadar, 9. prosinca 2011.
Podnesak: Geostrateško značenje šire zadarske regije u obrani Hrvatske od velikosrpskih prisezanja i agresije 1990. – 1995.

- *Mercator Revisited – Cartography in the Age of Discovery*, Erfgoedcel Waasland i Universiteit Gent, Sint-Niklaas, Belgium, 25-28 April 2012

Podnesak: Geographical Names on Mercator's Maps of Croatia (koautori: J. Faričić, L. Mirošević)

- V. ljetni državni seminar za nastavnike geografije – Dani Josipa Roglića, *Suvremena geografska problematika Hrvatske*, Zadar, 28. i 29. lipnja 2012.

Podnesak: Koncept suvremene nodalno-funkcionalne regionalizacije Hrvatske

Prof. dr. sc. Željka Šiljković

- 5. hrvatski geografski kongres, *Geografija u suvremenom društvu*, Osijek, 5. – 8. listopada 2011.

Podnesak: Vanjsko vrednovanje postignuća učenika osmih razreda iz domene Opća geografija (koautori: B. Vranković, R. Vuk)

- UGI, *Regional Geographic Conference*, 14-18 November, 2011

Podnesci: Fires in Dalmatia and Reforesting of Burned Areas (koautor: M. Mamut)

Geographic characteristics of landmine fields in Bosnia and Herzegovina and the Republic of Croatia (koautor: S. Musa)

Prof. dr. sc. Snježana Mrđen

- Gostujući znanstvenik na Nacionalnom institutu za demografske studije (*Institut national d'études démographique*), Pariz, Francuska, 19. rujna – 7. listopada 2011.

- Kao europski ekspert angažirana od ICON INSTAT iz Nizozemske u suradnji sa Sveučilištem Sapienza u Rimu te Statističkim institutom u Tirani, sudjelovala u provedbi popisa stanovništva u Albaniji u okviru projekta EU, 10. – 21. listopada 2011.

- Održana predavanja u okviru Master studija *Population, Development, Foresight* na Sveučilištu u Tesaliji – Odjel za uređenje i regionalni razvoj – Laboratorij za demografske i socijalne analize (*Université de Thessalie, Département d'Aménagement et de Développement Régional – Laboratoire Analyses démographiques et sociales*), Volos/Grčka, 26. – 30. ožujka 2012.

- Kao koordinator za RH u ime Sveučilišta u Zadru sudjelovala na sastanku Mediteranskog opservatorija za demografiju na Sveučilištu u Aix-en-Provence (*Université de Provence Aix-Marseille I i La Maison Méditerranéenne des Sciences de l'Homme*), Francuska, 3. – 5. rujna 2011.

- Gostujući znanstvenik na Nacionalnom institutu za demografske studije (*Institut national d'études démographique*), Pariz, Francuska, 24. rujna – 12. listopada 2012.

Prof. dr. sc. Maša Surić

- *Posebne vrijednosti dubokog krša*, Krasno, 21. – 22. travnja 2012.

Podnesci: Vrijednosti krša morskih dubina – zapisi iz podmorskih siga

Izotopni sastav siga kao pokazatelj promjena paleokoliša (koautor: N. Lončar)

Planirana istraživanja siga speleoloških objekata šireg zadarskog prostora (2012. – 2015.) (koautori: R. Lončarić, N. Lončar)

- NSF Workshop *Sea-level Changes into MIS 5: from observations to prediction*, Palma de Mallorca, Španjolska, 10-14 April 2012

Podnesci: MC-ICPMS U-Th age determinations on altered submerged speleothems from Croatia (koautori: D. Nita, D. Richards, J. De Waele)

Is there a need for reinterpretation of the relative sea-level change on the Eastern Adriatic coast (Croatia)? (koautor: T. Korbar)

Prof. dr. sc. Josip Faričić

- 5. hrvatski geografski kongres, *Geografija u suvremenom društvu*, Osijek, 5. – 8. listopada 2011.

Podnesak: Suvremene promjene u prostornoj organizaciji, funkcijama i valorizaciji hrvatskih otoka (koautor: L. Mirošević)

- *Sjeverna Dalmacija, južna Lika i Krbava u Domovinskom ratu – uzroci i posljedice*, Zavod HAZU u Zadru, Odjel za povijest, Odjel za geografiju Sveučilišta u Zadru, Sveučilište u Zadru, Zadar, 9. prosinca 2011.

Podnesak: Kulturno-geografski aspekt agresije na Hrvatsku – primjer razaranja Zadra i Šibenika

- *Mercator Revisited – Cartography in the Age of Discovery*, Erfgoedcel Waasland i Universiteit Gent, Sint-Niklaas, Belgium, 25-28 April 2012

Podnesak: Geographical Names on Mercator's Maps of Croatia (koautori: D. Magaš, L. Mirošević)

- *Dalmacija u prostoru i vremenu – Što Dalmacija jest, a što nije?*, Sveučilište u Zadru, Zadar, 14. – 16. lipnja 2012.

Podnesak: Što je regija? (koautor: A. Blaće)

- *Pilgrimage and Sacred Places in Central and Eastern Europe: Place, Politics and Religious Tourism*, Sveučilište u Zadru, Zadar, 27. – 30. rujna 2012.

Podnesak: The Importance of the Croatian Coast in the European Pilgrimage Routes Network

Prof. dr. sc. Dražen Perica

- *Man and the Karst*, Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića Sveučilišta Hercegovina, Centar za krš i speleologiju, Bijakovići, Međugorje, 13-16 October 2011

Poster: Hillslopes and hillslope processes features on edges of karst poljes of the southern part of Vis Island, Croatia (koautori: K. Krklec, S. Lozić, A. Šiljeg)

Morphological features of Doljanka River Valley, Bosnia and Hercegovina (koautori: K. Krklec, M. Miličević)

- 4th International symposium of Geography, *Landscapes: perception, knowledge, awareness and action*, Bucharest-Sarata Monteoru, Romania, 11-13 May 2012

Podnesak: Outstanding landscapes on Croatian islands, examples of Vis Island and Krk Island, Croatia (koautori: K. Krklec, I. Rechner-Dika)

Doc. dr. sc. Sanja Lozić

- *Man and the Karst*, Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića Sveučilišta Hercegovina, Centar za krš i speleologiju, Bijakovići, Međugorje, 13-16 October 2011

Podnesak: Primjena GIS metoda u analizi geomorfometrijskih značajki Duvanjskog polja (koautori: D. Radoš, A. Šiljeg)

Poster: Hillslopes and hillslope processes features on edges of karst poljes of the southern part of Vis Island, Croatia (koautori: K. Krklec, A. Šiljeg, D. Perica)

Doc. dr. sc. Vera Graovac Matassi

- *32nd International Geographical Congress Cologne 2012*, University of Cologne, Köln, Germany, 26-30 August 2012

Podnesak: Below-replacement Fertility in European Post-Socialist Countries – the Example of Croatia

- V. ljetni državni seminar za nastavnike geografije – Dani Josipa Roglića, *Suvremena geografska problematika Hrvatske*, Zadar, 28. i 29. lipnja 2012.

Podnesak: Integralno upravljanje obalnim područjima

Doc. dr. sc. Robert Lončarić

- *Posebne vrijednosti dubokog krša*, Krasno, 21. – 22. travnja 2012.

Podnesci: Planirana istraživanja šiga speleoloških objekata šireg zadarskog prostora (2012. – 2015.) (koautori: M. Surić, N. Lončar)

- *15th European seminar on geography of water: Sustainable Water Policies in Europe*, München, Germany, 15-25 July 2012

Podnesak: A case of extreme drought in littoral Croatia (2011/2012)

Doc. dr. sc. Marica Mamut

- UGI, *Regional Geographic Conference*, 14-18 November, 2011

Podnesci: Fires in Dalmatia and Reforesting of Burned Areas (koautor: Ž. Šiljković)

- V. ljetni državni seminar za nastavnike geografije – Dani Josipa Roglića, *Suvremena geografska problematika Hrvatske*, Zadar, 28. i 29. lipnja 2012.

Podnesak: Utjecaj prirodne osnove na učestalost požara na dalmatinskom području

Dr. sc. Lena Mirošević

- 5. hrvatski geografski kongres, *Geografija u suvremenom društvu*, Osijek, 5. – 8. listopada 2011.
Podnesak: Suvremene promjene u prostornoj organizaciji, funkcijama i valorizaciji hrvatskih otoka (koautor: J. Faričić)
- *Sjeverna Dalmacija, južna Lika i Krkava u Domovinskom ratu – uzroci i posljedice*, Zavod HAZU u Zadru, Odjel za povijest, Odjel za geografiju Sveučilišta u Zadru, Sveučilište u Zadru, Zadar, 9. prosinca 2011.
Podnesak: Kolektivna identifikacija stanovništva na prostoru Sjeverne Dalmacije, južne Like i Krkave u razdoblju 1948. – 2001. godine
- *Zimski seminar za nastavnike geografije*, Zagreb, 12. i 13. siječnja 2012.
Podnesak: Kultur(al)na geografija i njezina primjena u nastavi geografije u osnovnoj i srednjoj školi
- *Mercator Revisited – Cartography in the Age of Discovery*, Erfgoedcel Waasland i Universiteit Gent, Sint-Niklaas, Belgium, 25-28 April 2012
Podnesak: Geographical Names on Mercator's Maps of Croatia (Koautori: J. Faričić, D. Magaš)
- *Dalmacija u prostoru i vremenu – Što Dalmacija jest, a što nije?*, Sveučilište u Zadru, Zadar, 14. – 16. lipnja 2012.
Podnesci: Dalmacija kao historijsko-geografska i vernakularna regija
Geografsko ime Dalmacija u odabranim stranim leksikografskim djelima (koautor: J. Faričić)
- V. ljetni državni seminar za nastavnike geografije – Dani Josipa Roglića, *Suvremena geografska problematika Hrvatske*, Zadar, 28. i 29. lipnja 2012.
Podnesak: Što je Dalmacija i što Dalmatince čini Dalmatincima?

Dr. sc. Nina Lončar

- *Posebne vrijednosti dubokog krša*, Krasno, 21. – 22. travnja 2012.
Podnesci: Izotopni sastav siga kao pokazatelj promjena paleookoliša (koautor: M. Surić)
Planirana istraživanja siga speleoloških objekata šireg zadarskog prostora (2012. – 2015.) (koautori: M. Surić, R. Lončarić)

Dr. sc. Ana Pejdo

- *Dalmacija u prostoru i vremenu – Što Dalmacija jest, a što nije?*, Sveučilište u Zadru, Zadar, 14. – 16. lipnja 2012.
Podnesak: Niskotarifne zrakoplovne tvrtke – prilika budućeg razvoja gospodarstva Južne Hrvatske
- V. ljetni državni seminar za nastavnike geografije – Dani Josipa Roglića, *Suvremena geografska problematika Hrvatske*, Zadar, 28. i 29. lipnja 2012.
Podnesak: Mogućnosti i ograničenja razvoja održivog prometa u RH – primjer biciklističkog prometa
- *Dani geografije 2012.*, Udruga studenata geografije Zadar, Zadar, 24. svibnja 2012.
Podnesak: Razvoj biciklističkog prometa u hrvatskim gradovima prema konceptu održivog prometa u državama EU
- Sudjelovanje na radionici: Tempus Joint Project, *Education for Equal Opportunities at Croatian Universities – EduQuality*, Gradska knjižnica Zadar, Zadar, 25. – 26. travnja 2012.

Branimir Vukosav, prof.

- 5. hrvatski geografski kongres, *Geografija u suvremenom društvu*, Osijek, 5. – 8. listopada 2011.
Podnesak: Utjecaj hidrogeografskih obilježja na vodoopskrbu hrvatskih otoka (koautor: R. Lončarić)
- *15th European seminar on geography of water: Sustainable Water Policies in Europe*, München, Germany, 15-25 July 2012
Podnesak: Confrontation of agriculture and nature conservation – a case study of Vransko jezero lake

Ante Šiljeg, prof.

- *Geographies of Marginality: The Realities of Physically Marginalised Areas*, Dubrovnik, 19-24 August 2012
Podnesak: Quantitative Analysis of the Marginalization Indicators – Example of Peninsula of Pelješac, Croatia (koautori: N. Glamuzina, S. Šiljeg)

- *Man and the Karst*, Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića Sveučilišta Hercegovina, Centar za krš i speleologiju, Bijakovići, Međugorje, 13-16 October 2011
- Podnesak: Primjena GIS metoda u analizi geomorfometrijskih značajki Duvanjskog polja (koautori: D. Radoš, S. Šiljeg)

Silvija Šiljeg, prof.

- *Geographies of Marginality: The Realities of Physically Marginalised Areas*, Dubrovnik, 19-24 August 2012
- Podnesak: Quantitative Analysis of the Marginalization Indicators – Example of Peninsula of Pelješac, Croatia (koautori: A. Šiljeg, N. Glamuzina)
- V. ljetni državni seminar za nastavnike geografije – Dani Josipa Roglića, *Suvremena geografska problematika Hrvatske*, Zadar, 28. i 29. lipnja 2012.
- Podnesak: Kako žive međimurski Romi

Ante Blaće, prof.

- *Dalmacija u prostoru i vremenu: Što Dalmacija jest, a što nije*, Zadar, 14. – 16. lipnja 2012.
- Podnesak: Što je regija? (koautor: J. Faričić)
- 15th European Seminar on Geography of Water: *Sustainable Water Policies in Europe*, Ludwig-Maximilians Universität München, Germany, 15-26 July 2012.
- Podnesak: Karst lakes as a tourist attraction – an example of Plitvice Lakes

Denis Radoš, mag. geogr.

- *Man and the Karst*, Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića Sveučilišta Hercegovina, Centar za krš i speleologiju, Bijakovići, Međugorje, 13-16 October 2011
- Podnesak: Primjena GIS metoda u analizi geomorfometrijskih značajki Duvanjskog polja (koautori: A. Šiljeg, S. Šiljeg)

POSJETI ODJELU

U ljetnom semestru akademske godine 2011./2012. na Odjelu za geografiju boravili su studenti Michal Lehnert i Jan Husak s Odjela za geografiju, Sveučilišta Palacky iz češkog grada Olomouca. Njihova mobilnost ostvarena je zahvaljujući programu CEEPUS i mreži GEOREGNET. Prvi student je u Zadru proveo mjesec dana, a drugi dva mjeseca. Svrha posjeta bila je rad na njihovim diplomskim radovima iz područja klimatologije, a Michal Lehnert održao je predavanje na temu *Czech Republic – Post-communism development in geographical context* u sklopu kolegija Regionalna geografija Europe II.

U organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje i Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru, u Zadru je 28. i 29. lipnja 2012. održan četvrti Ljetni državni geografski seminar – Dani akademika Josipa Roglića. U radu seminara sudjelovalo je šezdesetak učitelja i nastavnika geografije u osnovnim i srednjim školama Republike Hrvatske. Plenarna izlaganja održali su prof. dr. sc. Damir Magaš (*Koncept suvremene nodalno-funkcionalne regionalizacije Hrvatske*), prof. dr. sc. Zoran Curić (*Dalmacija u suvremenom turizmu Hrvatske*), prof. dr. sc. Josip Faričić (*Geografija religija – početak razvoja nove geografske znanstvene discipline u Hrvatskoj*), Kata Magaš, prof. (*Aktualizacija nastave i stalno stručno usavršavanje nastavnika*), doc. dr. sc. Vera Graovac Matassi (*Integralno upravljanje obalnim područjima*), dr. sc. Stjepan Šterc (*Revitalizacijski modeli stanovištva Hrvatske*), prof. dr. sc. Snježana Mrđen (*Demografska slika Hrvatske i zemalja u regiji*), Silvija Šiljeg, prof. (*Kako žive međimurski Romi?*), doc. dr. sc. Marica Mamut (*Utjecaj prirodne osnove na učestalost požara dalmatinskog područja*), dr. sc. Lena Mirošević (*Što je Dalmacija i što Dalmatince čini Dalmatincima?*) i dr. sc. Ana Pejdo (*Mogućnosti i ograničenja razvoja održivog prometa u RH – primjer biciklističkog prometa*).

DJELOVANJE CENTRA ZA ISTRAŽIVANJE KRŠA I PRIOBALJA SVEUČILIŠTA U ZADRU

Centar za istraživanje krša i priobalja Sveučilišta u Zadru nastavio je tijekom akademske godine 2010./2011. svoju djelatnost ostvarenjem različitih aktivnosti ponajviše u suradnji s Odjelom za geografiju i znanstvenim projektima njegovih djelatnika. Nastavljena je značajna znanstveno-istraživačka djelatnost na prostoru krških i priobalnih regija Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Centar je kroz povezanost s drugim jezgrama i ustanovama koje se bave istraživanjima krških i priobalnih prostora u zemlji i inozemstvu (Centar za jadranska onomastička istraživanja Sveučilišta u Zadru, znanstveni simpozij i okrugli stol *Čovjek i krš* u listopadu 2011.) ostvario suradnju u okvirima materijalnih mogućnosti.

Pojedini djelatnici Odjela za geografiju i istraživači Centra surađivali su osobno s pojedinim ustanovama u zemlji i inozemstvu. Sveučilište u Zadru odobrilo je zapošljavanje jednog djelatnika (na dio radnog vremena) u Centru. Tijekom ove akademske godine doktorirali su Nina Lončar i Ana Pejdo. Prikupljeni su radovi sa znanstvenog simpozija i okruglog stola *Zrmanja uokvirena kršem* održanog 29. travnja 2011. u Kruševu (Mićanovi dvori), te su obavljene pripreme za izlazak prvog broja znanstvenog časopisa *Croatia Maritima et Carsologica* Centra. Nadležnim tijelima poslane su prijave na natječaje za sufinanciranje tog časopisa kao i monografije Općina Posedarje – prostor i vrijeme knezova Posedarskih.

Kao i prijašnjih godina, rad Centra je neposredno povezan sa znanstveno-istraživačkim projektima koji su odobreni djelatnicima Sveučilišta, a neposredno su vezani za istraživanja krša i priobalja: Geografske osnove razvoja litoralnih regija Hrvatske (voditelj: red. prof. dr. sc. Damir Magaš), Hrvatski priobalni egzokrški prostor – geomorfološke odrednice razvoja (voditelj: doc. dr. Dražen Perica), Demogeografske odrednice razvoja hrvatskog priobalja (voditelj: prof. dr. sc. Martin Glamuzina) u okviru znanstvenog programa: Geografsko-krajobrazne odrednice razvoja hrvatskog priobalja i otoka (voditelj: red. prof. dr. sc. Damir Magaš). Važna je, također aktivna suradnja prof. dr. sc. Maše Surić na projektu Recentni sedimenti i fosilni okoliši jadranskog priobalja, voditelja prof. dr. sc. Mladena Juračića s Geološkog odsjeka PMF-a u Zagrebu. Zaključene su aktivnosti u sklopu bilateralne međunarodne suradnje s Oddelkom za geografiju Univerze na Primorskem iz Kopra koju je predvodio prof. dr. sc. Damir Magaš, a s Oddelkom za geografiju Univerze v Ljubljani i dalje predvodi doc. dr. sc. Dražen Perica.

Djelovanjem Centra istraživanja su u najširem smislu otvorena svim znanstveno-nastavnim i znanstvenim djelatnicima Odjela za geografiju Sveučilišta, ali i drugim znanstvenicima Sveučilišta u Zadru ovisno o znanstvenom zanimanju i djelovanju, a u smislu vanjske suradnje i šire, kojima je složena problematika razvoja hrvatskih obalnih regija u krškom prostoru objekt istraživanja, tj. prvorazredno znanstveno zanimanje. Rezultati istraživanja objavljuvani su u različitim periodičnim i drugim tiskovinama u zemlji i inozemstvu te su predstavljeni na znanstvenim skupovima (V. hrvatski geografski kongres; 2012 annual meeting INQUA-SEQS At the edge of the sea: sediments, geomorphology, tectonics, and stratigraphy in Quaternary studies; Sea Level Changes into MIS 5: from observations to predictions; Mercator Revisited - Cartography in the Age of Discovery' i dr.), javnim predavanjima itd. Ujedno, primjenjivani su i u nastavi brojnih predmeta na preddiplomskim i diplomskim, te doktorskom studiju vezanim za polje geografije na Sveučilištu u Zadru. Premda su materijalni uvjeti Centra skromni, a postignuti obim i širina znanstveno-istraživačkog rada ograničeni, postignuti su značajni rezultati posebice u objavljivanju pojedinačnih ili skupnih znanstvenih radova.

DJELOVANJE HRVATSKOGA GEOGRAFSKOG DRUŠTVA ZADAR 2011. – 2012.

Hrvatsko geografsko društvo – Zadar aktivno je nastavilo djelatnost u akademskoj godini 2011./2012. kroz različite vidove djelovanja: izdavaštvo, promicanje geografije u znanosti, struci i široj javnosti putem priređivanja javnih predavanja, nagrađivanje istaknutih pojedinaca i sl. Održana je Izborna skupština te nekoliko sastanaka upravnog odbora. Nastavljena je suradnja s Aktivom nastavnika geografije Zadarske županije, pojedinim srednjim i osnovnim školama, drugim geografskim društvima u Hrvatskoj, Zajednicom tehničke kulture Zadarske županije itd.

REDOVITA SKUPŠTINA

Dana 14. ožujka 2012. održana je redovita godišnja Skupština HGD-a Zadar na kojoj su usvojeni Izvještaj o radu HGD-a u 2011. te izvještaji o financijskom poslovanju i stanju u blagajni, koje su podnijeli predsjednik udruge i predsjedavajući Nadzornog odbora. Utvrđeno je da je društvo u prethodnoj godini ostvarilo sve predviđene aktivnosti te da je financijsko poslovanje bilo uspješno. Predložen je i usvojen plan djelovanja za 2012. godinu.

U skladu s dosadašnjom praksom HGD-a Zadar, dodijeljene su i godišnje nagrade *Federik Grisogono*. Za ukupni doprinos razvoju geografije u Hrvatskoj predsjednik HGD-a Zadar nagradu je dodijelio prof. dr. sc. Borni Fürst-Bjeliš, s Geografskog odsjeka PMF-a u Zagrebu. Nagradu za promicanje geografske struke i znanosti u Zadarskoj županiji dobila je Ana Veršić, prof., nastavnica geografije u OŠ Šimuna Kožičića Benje. Za izvanredne rezultate tijekom studiranja na Odjelu za geografiju nagrađeni su: Šime Mračić, student 2. godine preddiplomskog jednopredmetnog studija koji je u akademskoj godini 2010./2011. iz temeljnih i izbornih kolegija s matičnog odjela ostvario aritmetički prosjek ocjena 4,73, Goran Vuković, student 3. godine preddiplomskog dvopredmetnog studija geografije i etnologije i antropologije koji je u akademskoj godini 2010./2011. na drugoj godini preddiplomskog dvopredmetnog studija geografije iz temeljnih i izbornih kolegija ostvario aritmetički prosjek ocjena 4,83, Antonio Ivanović, student 3. godine preddiplomskog jednopredmetnog studija primijenjene geografije koji je u akademskoj godini 2010./2011. na drugoj godini preddiplomskog studija primijenjene geografije iz temeljnih i izbornih kolegija s matičnog odjela ostvario aritmetički prosjek ocjena 4,54, Tome Marelić, student 1. godine diplomskog jednopredmetnog studija primijenjene geografije koji je u akademskoj godini 2010./2011. na trećoj godini preddiplomskog studija primijenjene geografije iz temeljnih i izbornih kolegija ostvario aritmetički prosjek ocjena 4,81, Katarina Mravak, studentica 2. godine diplomskog studija primijenjene geografije koja je u akademskoj godini 2010./2011. na prvoj godini diplomskog studija primijenjene geografije iz temeljnih i izbornih kolegija s matičnog odjela, ostvarila aritmetički prosjek ocjena 4,73 i Kristina Kapitanović, studentica 2. godine diplomskog studija primijenjene geografije koja je u akademskoj godini 2010./2011. na drugoj godini diplomskog studija primijenjene geografije iz temeljnih i izbornih kolegija 3. semestra studija s matičnog odjela, ostvarila aritmetički prosjek ocjena 5,0.

IZDAVAČKA DJELATNOST

Tijekom 2011. godine izdani su brojevi 16/1 i 16/2 časopisa *Geoadria* u kojima je objavljeno 10 znanstvenih radova. U lipnju 2012. godine objavljen je broj 17/1 sa šest znanstvenih radova.

PREDAVANJA

Akademске godine 2011./2012. HGD – Zadar nastavio je priređivati znanstvena, stručna i popularna predavanja na kojima su bili mnogi profesori, studenti, učenici, zainteresirani građani i dr. Predavanja su kvalitetno medijski proračena.

Nikolina Radić Ančić održala je 18. listopada 2011. predavanje *Hrvatskim stopama kroz Afriku-Uganda, Ruanda i Kongo*. Predavanje *Izazovi nove regionalizacije Hrvatske (s posebnim osvrtom*

na *Jadransku Hrvatsku*) održao je prof. dr. sc. Damir Magaš 16. studenog 2011. u Svečanoj dvorani Sveučilišta u Zadru. Nastavnici i studenti Geografskog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, doc. dr. sc. Vuk Tvrtko Opačić, Petra Radeljak, Ana Krivokuća, Marin Cvitanović i Zvonimir Drvar, gostovali su 9. prosinca 2011. te su održali predavanje *Ekspedicija Zambija 2011*. Predavanja u 2012. godini započela su 26. siječnja 2012., kada su kolege s Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru, dr. sc. Dario Vujević i Mate Parica, prof., održali predavanje *Arheološka otkrića u spilji Vlakno*. U okviru redovite skupštine održane 14. ožujka 2012. prof. dr. sc. Borna Fürst-Bjeliš s Geografskog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu održala je predavanje *Okolišna obnova, zeleni urbanizam i postmoderni pejzaži*. Prof. dr. sc. Zoran Jašić održao je 18. travnja 2012. predavanje *Globalizacija i Hrvatska: kako globalni razvoj utječe na lokalne prilike?*. Posljednje predavanje u akademskoj godini održano je 21. svibnja 2012., kada je prof. dr. sc. Željka Šiljković s Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru održala predavanje *Putovanje Čileom od naj do naj*.

OSTALO

Tijekom 2011. i 2012. godine Društvo je nastavilo suradnju sa srednjim i osnovnim školama u Zadru te je prigodnim publikacijama HGD-a nagradilo najbolje učenike na županijskim i državnim natjecanjima iz geografije i programa *Globe*.

U siječnju 2012. članovi Društva sudjelovali su i na Zimskom seminaru za nastavnike geografije u Zagrebu. Članovi društva aktivno su sudjelovali u organizaciji svečanosti u povodu 500 godina rođenja Gerardusa Mercatora (5. 3. 1512. – 2. 12. 1594.) održanoj u Svečanoj dvorani Sveučilišta 5. ožujka 2012. te na Festivalu znanosti 2012. koji se održavao na Sveučilištu u Zadru 24. – 27. travnja 2012. godine, a čija je tema bila "10".

U radu udruge sudjeluje oko 70 stalnih i 250 vanjskih članova, uglavnom studenata, ali i ostalih građana Grada i Županije. Članovi Društva sudjelovali su na raznim domaćim i inozemnim skupovima i kongresima na kojima su izlagali radove najčešće tematski vezane uz prostor Zadarske županije, Zadra, hrvatskog priobalja i sl. U suradnji s Geografskim odsjekom PMF-a u Zagrebu, Hrvatskim geografskim društvom i Odjelom za geografiju Sveučilišta u Zadru Društvo sudjeluje i u ostvarivanju projekta obrazovnog internet portala www.geografija.hr.

PROF. DR. SC. MARTIN GLAMUZINA – U POVODU 45 GODINA USPJEŠNOG RADA I ODLASKA U MIROVINU

Prof. dr. sc. Martin Glamuzina prošle je akademske godine, 16. prosinca 2011., navršio 70 godina života, a ove godine i 45 godina rada u srednjem i visokom školstvu čime je uspješno zaokružio osobit i plodan radni vijek. Nastavljajući radni odnos do kraja akademske godine, 30. rujna 2012. je umirovljen, ali i dalje djelujući na pojedinim kolegijima kao vanjski suradnik. Naraštaji uspješnih učenika i studenata te osebujan stručni i znanstveni opus ostaju njegov trajan doprinos geografskom nastavnom i znanstveno-istraživačkom radu.

Rođen je 16. prosinca 1941. u Rogotinu, u Općini Ploče, u brojnoj obitelji. Prva četiri razreda osnovne škole pohađao je u rodnom mjestu, a ostale razrede kao i gimnazijsko obrazovanje završio je u Pločama. Poslije završene srednje škole upisao je studij geografije na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Tijekom studija bio je među najuspješnijim studentima. Bio je demonstrator na Odsjeku. Nekoliko je puta biran u studentska vijeća. Diplomirao je 30. listopada 1967. radom pod naslovom "Ploče". Ubrzo se zaposlio kao profesor zemljopisa u Gimnaziji u Metkoviću.

Godine 1975. upisao je uz rad i studij na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, koji je završio 1980. Usporedno, od 1975. do 1981. bio je gostujući predavač na Višoj pomorskoj školi u Splitu. U međuvremenu, godine 1977. izabran je za direktora Centra za usmjereno obrazovanje "Petar Levantin" u Metkoviću s trajanjem od dva mandata (osam godina). Godine 1977. upisao je poslijediplomski studij Metode i principi regionalizacije na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu, gdje je 1981. magistrirao s temom "Geografske značajke gospodarenja vodama u delti Neretve". Tezu doktorske disertacije pod naslovom "Promjene agrarnog pejzaža delte Neretve" prijavio je na istom Fakultetu 1983. i uspješno je obranio 1985. godine. Disertacija je 1986. objavljena i kao posebna monografija u izdanju Saveza geografskih društava Hrvatske.

Poslije dvogodišnjeg mandata direktora Školskog centra, od 1985. do 1990. radio je u stručnoj službi Općine Metković, a od 1990. ponovno se vratio u srednjoškolsko obrazovanje, u Gimnaziju Metković, gdje je uz nastavnički rad obnašao i dužnost zamjenika ravnatelja.

Od 1996. do 1998. bio je vanjski suradnik na Odsjeku za geografiju Filozofskog fakulteta u Zadru. Godine 1998. izabran je u znanstveno-nastavno zvanje docenta za znanstvene grane Demogeografija i Regionalna geografija (Europa I.) i prešao u stalni radni odnos na studij geografije u Zadru. Iste je godine naslijedio i utemeljitelja Odsjeka, prof. dr. sc. Damira Magaša na dužnosti predstojnika Odsjeka za geografiju postavši tako drugi voditelj zadarskog studija. Od 1996. do 2001. bio je i član uredništva znanstvenog časopisa *Geoadria* Hrvatskog geografskog društva – Zadar i Odsjeka za geografiju u Zadru. Od 1998. do 2001. bio je uključen kao istraživač na projektu prof. dr. sc. D. Magaša "Geografske osnove razvoja malih hrvatskih otoka" pri Ministarstvu znanosti i tehnologije Republike Hrvatske. Godine 2002. izabran je i u znanstveno-nastavno zvanje izvanrednog profesora. Od 2002. do 2006. kao glavni istraživač vodio je projekt Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa pod nazivom "Kretanje stanovništva, naseljenosti i naselja Dalmatinske zagore (južne Hrvatske)" (šifra 070101), a od 2007. vodi projekt "Demogeografske karakteristike obale i priobalja Hrvatske". Ujedno je bio i istraživač na projektu prof. dr. sc. Ž. Šiljković "Društveno-geografska preobrazba ruralnih prostora Sjeverne Dalmacije" (2007. – 2010.).

Osnivanjem, odnosno obnovom Sveučilišta u Zadru, prof. dr. sc. Martin Glamuzina, izabran je za pročelnika Odjela za geografiju te je postao članom prvog sastava Senata Sveučilišta. Tu dužnost, kao i dužnosti člana pojedinih povjerenstava Senata, obnašao je od 2003. do 2007. godine, kada je prešao na novoosnovani Odjel za zdravstvene studije Sveučilišta u Zadru na kojem je ostao do umirovljenja, premda je zadržao glavninu nastave i na Odjelu za geografiju.

U nastavnom radu na Sveučilištu predavao je po programu prije uvođenja bolonjske reforme nekoliko predmeta: Agrarna geografija, Demogeografija, Regionalna geografija (Europa I.), Geografski seminar te bio nositelj kolegija Regionalna geografija (Europa II.; Australija i Oceanija), uz vođenje terenske nastave.

Uvođenjem novih preddiplomskih i diplomskih studija od 2005. godine prof. dr. sc. M. Glamuzina angažiran je na predmetima Demogeografija I., Demogeografija II., Politička geografija I., Medicinska geografija, te kao nositelj predmeta Regionalna geografija (Europa II.; Australija i Oceanija), Suvremeni demogeografski trendovi. Na Odjelu za zdravstvene studije predavao je kolegij Medicinska demografija. Kao vanjski suradnik, od 2007. predaje kolegij Regionalna geografije na Odsjeku za geografiju Fakulteta prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru (BiH).

Od 2002. godine angažiran je i na poslijediplomskom studiju "Geografske osnove litoralizacije Hrvatske" na Odjelu za geografiju Sveučilišta u Zadru na kojem je predavao predmet Demografske promjene na istočnojadranskoj obali. Godine 2006. držao je i nastavu iz predmeta Demogeografija na PDS-u Odjela za komunikologiju Sveučilišta u Zadru. Od 2010. godine na Poslijediplomskom doktorskom studiju "Jadran – poveznica kontinenta" na Sveučilištu u Zadru predaje kolegij Političko-geografska problematika Jadrana. Angažiran je i na doktorskom studiju "Geografske osnove planiranja u okolišu" na Sveučilištu u Mostaru. Predaje i kolegij Sociodemografske karakteristike hrvatskih otoka i priobalja na Doktorskom studiju Primijenjene znanosti o moru, Sveučilišta u Splitu i Sveučilišta u Dubrovniku.

Sudjelovao je na četiri domaća i sedam međunarodnih znanstvenih skupova, simpozija i kongresa. Bio je više godina član uredništva časopisa za zemljopis, povijest i ekologiju *Meridijani* (ranije *Hrvatski zemljopis*). Član je Hrvatskoga geografskog društva – Zadar. Oženjen je, supruga je ekonomistica u mirovini, kći Antonija je diplomirani ekonomist, a sin Nikola je završio geografiju na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zadru, danas radi kao izvanredni profesor na Sveučilištu u Splitu.

Osim radnih obveza prof. dr. sc. Martin Glamuzina obnašao je niz dužnosti od lokalne do republičke razine. Nositelj je nagrade za životno djelo Općine Metković, kao i Spomenice Domovinskog rata (kao dragovoljac Domovinskog rata).

Uz nastavnički rad, prof. dr. sc. Martin Glamuzina napisao je četrdesetak znanstvenih, stručnih i popularnih radova, samostalno i u koautorstvu, objavljenih u zemlji i inozemstvu te veći broj recenzija knjiga, udžbenika i priručnika (23) kao i znanstvenih radova (12). Njegovo znanstveno zanimanje vezano je ponajviše za prostor Poneretavlja, posebice, demogeografske, agrarnogeografske i prometnogeografske teme, ali i šire, za prostore južnog dijela Jadranske Hrvatske te Hrvatske u cjelini.

U svakidašnjem radu prof. dr. sc. Martin Glamuzina gajio je i gaji srdačne i kolegijalne odnose, neposredan i otvoren pristup sa studentima i kolegama, podržavajući sve aktivnosti koje su vodile i vode unaprjeđenju rada Odjela za geografiju i Sveučilišta u Zadru. Njegov dolazak iz Metkovića na 1994. godine osnovanu katedru geografije u Zadru, bio je jedan od čimbenika njezina postojanoga i kvalitetnog rada i napretka. Ujedno, svojim sudjelovanjem na drugim studijima u Hrvatskoj i BiH pomogao je razvoj tamošnjih jezgri geografskog izučavanja. Time je do sada ostvario značajan doprinos ostavljajući zaseban i jasan trag u napretku geografije kao znanosti u Hrvatskoj, a njegov daljnji angažman pokazuje da na svojem putu nije nimalo posustao. Stoga, čestitke za sve do sada ostvareno sa željama za nove uspjehe u životu i radu.

Damir Magaš